ЛЕНИН КОМСОМОЛУ—70

Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!

Азәрбајҹан кәнҹләри

1919-ҹу ил октјабрын 27-дән чыхыр

АЗӘРБАЈҸАН ЛККИ МК-нын ОРГАНЫ • «АЗЕРБАЙДЖАН ГЯНДЖЛЯРИ»—ОРГАН ЦК ЛКСМ АЗЕРБАЙДЖАНА

№ 128 (10757) ШӘНБӘ, 29 ОКТЈАБР 1988-ҹи ИЛ. Гијмәти 3 гәпик.

КОМСОМОЛЧУЛАР! ОҒЛАН ВӘ ГЫЗЛАР! БӨЈҮК ЛЕНИНИН ИРСИНӘ ЈИЈӘЛӘНИН, ҸӘМИЈЈӘТИН ИНГИЛАБИ ЈЕНИЛӘШДИРИЛМӘСИ УҒРУНДА ФӘАЛ МҮБАРИЗЛӘРИН ӨН СЫРАЛАРЫНДА ОЛУН!

Сов.ИКП МК-нын ОКТЈАБР ШҮАРЛАРЫНДАН.

ҮМУМИТТИФАГ ЛЕНИН КОММУНИСТ КӘНҸЛӘР ИТТИФАГЫНА

Совет Иттифагы Коммунист Партијасынын Мәркәзи Комитәси комсомолчулары, комсомол ветеранларыны, кәнҹләри, бүтүн совет адамларыны әламәтдар илдөнүмү—Үмумиттифаг Ленин Коммунист Кәнҹләр Иттифагынын 70 иллији мүнасибәтилә сәмими тәбрик едир.

Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабынын одлу-аловлу илләриндә јаранмыш Ленин комсомолу өз халгынын бүтүн гәһрәманлыг јолу бојунча һәмишә онунла бирликдә олмуш, Вәтәнин чағырышына һәмишә ҹаваб вермишдир. Комсомолчулар әмәкдә вә дөјүшдә коммунистләрлә чијин-чијинә кетмиш, оғлан вә гызлары өзләринин ардынҹа апармыш, чәтин јерләрдә, кәнҹләрин руһ јүксәклијинә вә ҹошғунлуғуна еһтијаҹ дујулан јерләрдә олмаға ҹан атмышлар. Комсомол сосиализм идејаларына садиг олан милјонларла дөјүшчүнүн тәрбијә едилмәсинә чох бөјүк көмәк көстәрмишдир, онун ишләри тарихимизин солмаз сәһифәсидир.

Партија өлкәнин мүгәддәраты үчүн бу һәлледиҹи бир вахтда да комсомолун чох бөјүк потенсиалына, өлкәнин бүтүн кәнҹ нәслинә, онларын ҹәсарәтинә вә тәшәббүсүнә, онларын ҹанлы ишә ҹан атмасына, онларын әталәт вә бүрократизм илә барышмазлығына бел бағлајыр.

Ваҹибдир ки, ҮИЛККИ өз фәалијјәтиндәки нөгсанлары виҹданла вә сәмимиликлә ачыб көстәрир, комсомол тәшкилатларыны аз чевиклик вә әталәт вәзијјәтиндән чыхармаға, кәнҹләри дүшүндүрән проблемләрин дәринлијинә кетмәјә вә онлары кәнҹләрин мәнафеји хејринә һәлл етмәјә әзмлә чалышыр. Комсомолун кәнҹләр арасында өз авангард ролуну јүксәлтмәк, онларын сосиал фәаллығынын вә өз фәалијјәтини инкишаф етдирмәк, идеја әгидәси вә ҹәмијјәтин партија тәрәфиндән јениләшдирилмәсинин дүзкүнлүјүнә инам формалашдырмаг габилијјәти комсомолун һәјат вә фәалијјәтинин үмдә мәсәләсинә чеврилир. Јенидәнгурма ишинә комсомолун реал төһфәси онун ишинин ме'јарыдыр. Совет кәнҹләринин сијаси тәшкилаты кими комсомолун реал ролу бу тәмәл үзәриндә артаҹагдыр.

Партија тәрәфиндән һазырланмыш јенидәнгурма сијасәтинин бүтүн тәркиб һиссәләри—игтисадијјатын вә сијаси системин әсаслы ислаһатлары, демократикләшдирмә, мә'нәви саһәнин паклашдырылмасы вә ҹәмијјәтин мә'нәвијјатча јениләшдирилмәси комсомолун вә бүтүн кәнҹ нәслин доғма ишидир. Кәнҹләр өз иттифагы сыраларында сијаси мәтинлик мәктәби кечмәли, демократијаны, јарадыҹылығы, мүстәгиллији, сосиализм, ҹәмијјәтин ингилаби јениләшдирилмәси идејаларыны мүдафиә етмәк баҹарығы өјрәнмәлидирләр. Милләтләрарасы әмәли үнсијјәтдә, биркә тәһсилдә вә ишдә, әскәри хидмәтдә Совет Иттифагы халгларынын вәтәнпәрвәрлик вә бејнәлмиләл гардашлыг ән'әнәләрини инкишаф етдирмәли вә көз бәбәји кими горујуб сахламалыдырлар. Өз мөвгеләринин ифадәсиндә ашкарлыг вә ачыглыг, комсомолун һәјатында өзфәалијјәт әсасларынын кениш инкишаф етдирилмәси јүксәк мүтәшәккилликлә, сөз вә һәрәкәт үчүн мәс'улијјәт һиссилә әлагәләндирилмәлидир.

Комсомола партија рәһбәрлијинин Ленин ән'әнәләри дирчәлдилир. Бу, ону јенидәнгурманын игтисади, сијаси, сосиал саһәсинә јарадыҹылыгла ҹәлб етмәк имканы ачыр, кәнҹ нәслә сосиализмин јени инкишаф мәрһәләсиндә халг һакимијјәти тәҹрүбәсинә, сијаси мәдәнијјәтә јијәләнмәкдә көмәк едир. Кәнҹләр барәсиндә Сов.ИКП-нин, Совет дөвләтинин сијасәтинин мә'насы ҹәмијјәтин јениләшдирилмәси просесиндә кәнҹләрин күтләви вә фәал иштиракыны инкишаф етдирмәкдән, мүстәгиллик үчүн кениш мејдан ачмагда, реал ишлә вә реал мәс'улијјәтлә тәрбијә етмәкдән ибарәтдир.

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси мөһкәм әминдир ки, Ленин комсомолу партијанын ән јахын көмәкчиси вә еһтијат гүввәси олмаг кими өз јүксәк амалыны әмәли ишләрлә тәсдиг едәҹәк, ингилабын идеаллары уғрунда, планетин динҹ кәләҹәји уғрунда мүбаризә салнамәсинә јени шанлы сәһифәләр јазаҹаг, јенидәнгурманын кәнҹ гвардијасы олмаг һүгугуну сүбут едәҹәкдир.

СОВЕТ ИТТИФАГЫ КОММУНИСТ ПАРТИЈАСЫНЫН МӘРКӘЗИ КОМИТӘСИ.

Сүлејман РҮСТӘМ

КОМСОМОЛУМ!

Гој јенә шөһрәтини нәзмә чәким—комсомолум!
Сәни аг күнлү көрүр көз бәбәјим, комсомолум!
Узун илләр боју мән вәҹдә кәлиб, фәхр едирәм,
Биркә вурмуш үрәјинлә үрәјим, комсомолум!
Јаша долсам да нә гәм, шанлы, чәтин јолларда,
Јенә дә сән кәрәјимсән, кәрәјим, комсомолум!
Маһны бағчам да сәниндир:—буну елләр дә билир—
Ҹанлы һәр бир күлүм, һәр бир чичәјим, комсомолум!
Өзүмү бил ки, мән өмрүм боју хошбәхт санарам,
Сәнә дәјмишсә мәним бир көмәјим, комсомолум!
Сәндә көрдүм билирәм зәһмәтимин бәһрәсини,
Ҹаныма олду һалал дуз, чөрәјим, комсомолум!
Садә шаир сәсими гатдым үрәкдән сәсинә,
Сәндә ҹанланды һәр арзум, диләјим, комсомолум!

Һасилат артыр

Сов.ИКП XXII гурултајы адына НГЧ Истеһсалат Бирлијинин 1-ҹи нефтчыхарма сехинин коллективи илин әввәлиндән бәри өһдәлик һесабына 3.580 тон нефт һасил етмишдир. Наилијјәтләрин газанылмасына бир нөв гујулар фонду үзәриндә кеоложи-техники тәдбирләрин сәмәрәлилијинә, дахили имканларын сәфәрбәрлијә алынмасы нәтиҹәсиндә наил олунмушдур. Өтән ајлар гујуларда апарылан мүхтәлиф тәдбирләр јахшы нәтиҹә вермиш, әлавә 50 мин тон нефт алынмышдыр.

Истифадәсиз галмыш 802, 1618, 783, 867, 1503 нөмрәли гујуларын изолә јолу илә ишә салынмасы суткада онларын һәр бириндән 15 тон нефт алынмасы илә нәтиҹәләнмишдир. 620, 1682, 1630, 2065 нөмрәли гујуларын нефт сүзкәчләриндә әлавә кәзләр ачылмыш, 2168, 1680, 1897 нөмрәли гујуларда исә дәври иш ҹәдвәли дәјишдирилмишдир. Артым һәр бириндә 5—6 тондур.

Операторлардан Муса Мәммәдов, Ваһид Һәмидов, Һејдәр Әјјубов, Рафиг Һаҹымәһәммәдов вә башгалары әмәк бәһсләшмәсиндә хүсуси фәаллыг көстәрирләр. Онларын сә'ји нәтиҹәсиндә нефт ҹәнләринә тапшырыгдан әлавә һәр күн 18—20 тон дуру јанаҹаг ахыдылыр.

Рамиз ӘСКӘРОВ.

Намрә үчүн. Тә'чили!

ЈУБИЛЕЈ ТӨҺФӘСИ

Сабирабад рајонундакы Ленин адына колхозун әмәкчиләри или уғурлу көстәричиләрлә баша вурурлар. «Сары кәһрәба» усталары вә'дләринә лајигинҹә әмәл етмиш, ферма ишчиләри һејвандарлыг мәһсуллары истеһсалы вә дөвләтә сатышына даир он ајлыг планлары јеринә јетирмишләр. Илин уғурлу јекунуна памбыгчылар да санбаллы төһфә вермишләр. Онлар дөвләтә 4.140 тондан чох мәһсул сатараг иллик планы јеринә јетирмишләр. Үмуми мәһсулун јарысыны идарә етдикләри «мави кәми»ләрин бункерләриндән бошалдан сүрүҹү-механикләр машынла јығым тапшырығына артыгламасилә әмәл етмишләр.

Колхозда памбыгчылыгла мәшғул оланларын әксәријјәти комсомолчу вә кәнҹләрдир. ҮИЛККИ-нин 70 иллик јубилејини лајигинҹә гаршыламаг уғрунда әмәк бәһсләшмәсинә гошулан кәнҹ памбыгчылар әмәк гәләбәсинин газанылмасына төһфә верәнләрин өн ҹәркәләриндә олмушлар. Өтән илләрдә олдуғу кими, јенә дә сосиализм јарышында Сосиалист Әмәји Гәһрәманы, Азәрбајҹан ССР Али Советинин депутаты Фатма Һүсејнованын башчылыг етдији комсомолчу-кәнҹләр бригадасынын үзвләри нүмунә көстәрмишләр. Онларын јубилеј төһфәси даһа санбаллы олмушдур. Коллектив индијәдәк дөвләтә 1.515 тондан чох јүксәк кејфијјәтли мәһсул сатмышдыр.

Бригадада өз ишинин сәриштәли устасы кими танынан памбыгчыларын бөјүк бир дәстәси бирләшиб. Јубилеј шәрәфинә көтүрдүкләри шәхси өһдәликләрини јеринә јетирән сүрүҹү-механикләрдән Умуд Умудов, Шәрафәт Мәһәммәдов, Фазил Гурбанов, сүр'әт усталарындан Шәһлә Рзајева, Тамилла Сәмидова, Зијафәт Ҹаһанкирова, Сарыкүл Аббасова мәһз беләләриндәндирләр.

Памбыг јығымы давам едир. Јетишдирилмиш мәһсулу сон грамынадәк јығмаг вә өһдәлији јеринә јетирмәк үчүн кәнҹ памбыгчылар әлверишли кечән һәр бир күндән сәмәрәли истифадә етмәк әзминдәдирләр.

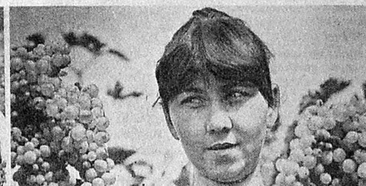

Шәкилләрдә сиз комсомолун јубилеји шәрәфинә зәрбәчи әмәк нөвбәсиндә дуран вә јүксәк әмәк гәләбәләринә наил олан кәнҹләрдән бир нечәсини көрүрсүнүз. Инди исә онларла таныш олун: Ханлар рајонундакы Ј. Гагарин адына үзүмчүлүк совхозунун механизатору Таңдыг Гасымов, Ағдаш рајонундакы «Москва» колхозунда 3 нөмрәли комсомолчу-кәнҹләр бригадасынын үзвләри Фәридә Искәндәрова (солда), Маһирә Абдуллајева, Нәзакәт Әзизова вә Елза Мәммәдова, Ханлар рајонундакы Ј. Гагарин адына үзүмчүлүк совхозунун фәһләси Мәтанәт Гурбанова, Бакы Радиогурашдырма Истеһсалат Бирлијинин гурашдырыҹысы Сәидә Әскәрова (ашағыдакы шәкил).

Зирвәјә апаран јол

Ијирми үч јашлы комсомолчу Мүнәввәр Ајамәзова һәлә ушаглыгдан идманла мәшғул олур, кәләҹәкдә идманчы олмаг арзусу илә јашајырды. Амма илләр өз һөкмүнү верир, ушаглыг арзулары, ушаглыг һәвәси архада галырды. Инди Мүнәввәрин бир арзусу варды: ишләмәк, өз һүнәрини нүмајиш етдирмәк, зирвәјә апаран бөјүк зәһмәт јолунда инамла аддымламаг!

Бу арзујла да Мүнәввәр 1983-ҹү илдә Азәрбајҹан Һесаблама Техникасы вә Информатика Истеһсалат Бирлијинә ишә дүзәлди. Еlә илк күндән ишә алышды. Мүнәввәр артыг 5 илдән чохдур ки, бир телетајпчы кими чалышыр. Ишләдији бу мүддәт әрзиндә бүтүн коллективин һөрмәтини газанмыш, она тапшырылан ишин өһдәсиндән баҹарыгла кәлмишдир. Лакин Мүнәввәр тәкҹә бунларла кифајәтләнмир. О, һәм дә фәал иҹтимаијјәтчи кими таныныр.

Мүнәввәрин коллектив арасында бөјүк һөрмәти вар. Һамы ону гајғыкеш, сәмими, ән башлыҹасы исә фәал бир комсомолчу кими јахшы танејыр. Тәсадүфи дејил ки, Мүнәввәр Ленин Рајон Халг Депутатлары Советинә депутат сечилмишдир. Ејни заманда Мүнәввәр Бакы Електрик Рабитә Техникумунда гијаби тәһсил алараг, өз билик вә савадыны кенишләндирир.

Бу күнләрдә һәр јердә олдуғу кими, АҺТИИ бирлијинин комсомолчулары да Ленин комсомолунун 70 иллијинә лајигли төһфәләр верирләр. Комсомолчу Мүнәввәр Ајамәзова да јашыдларындан кери галмыр, бүтүн сә'ј вә баҹарығыны әсиркәмир. Бу бир даһа сүбут едир ки, Мүнәввәр Ајамәзова һәјатда дүзкүн мөвге тутуб, өмрүнү-күнүнү зәһмәтә, әмәјә бағлајыб.

Тәранә ФЕЈЗУЛЛАЈЕВА.

Азәрбајҹан ЛККИ МК-да

Мүкафатларыныз мүбарәк, лауреатлар!

1988-ҹи ил үчүн Азәрбајҹан Ленин комсомолу мүкафатларынын верилмәси һаггында Азәрбајҹан ЛККИ МК-нын гәрары

Азәрбајҹан ЛККИ Мәркәзи Комитәсинин бүросу Азәрбајҹан Ленин комсомолу мүкафатлары комиссијасынын тәклифләрини нәзәрдән кечирәрәк 1988-ҹи ил үчүн Азәрбајҹан Ленин комсомолу мүкафатларыны вермәји гәрара алыр:

ИСТЕҺСАЛАТ САҺӘСИНДӘ:

Јәһјајев Елман Солтан оғлу, Азәрбајҹан ССР Тикинти Назирлији 4 нөмрәли трестинин 49 нөмрәли тикинти идарәсинин бетончусу—сосиализм јарышында газандығы бөјүк мүвәффәгијјәтләрә, тикинтидә әмәјин тәшкилинин форма вә үсулларынын тәкмилләшдирилмәси, габагҹыл тәҹрүбәнин тәтбиг едилмәси әсасында сәмәрәли ишинә көрә;

Мәммәдов Вагиф Әбүлфәз оғлу, Азәрбајҹан дәмир јолу Кировабад ше'бәсиндәки локомотив депосунун машинисти—сосиализм јарышында газандығы бөјүк мүвәффәгијјәтләрә, техниканын тәкмилләшдирилмәси вә нәглијјатда әмәјин тәшкилинин јахшылашдырылмасы, аваданлыға хидмәтин мүтәрәгги формаларынын вә габагҹыл тәҹрүбәнин тәтбиги әсасында сәмәрәли ишинә көрә;

Әлиһејдәрова Бәнөвшә Шаһбала гызы, Дәвәчи рајонундакы «Совет Конститусијасы» совхозунун тәрәвәзчиси—сосиализм јарышында газандығы бөјүк мүвәффәгијјәтләрә, ишин мүтәрәгги форма вә методларынын тәтбигиндә јүксәк наилијјәтләрә, тәрәвәз биткиләрини јүксәк агротехники сәвијјәдә јетишдирдијинә көрә;

Мусајева Күлханым Әјјуб гызы, Лерик рајонундакы Партијанын XX гурултајы адына совхозун сағыҹысы—әмәкдә газандығы бөјүк мүвәффәгијјәтләрә, сосиализм јарышында тәшәббүскарлыға, истеһсалын сәмәрәсинин вә кејфијјәтинин јүксәлдилмәси еһтијатларыны ашкара чыхардығына вә онлардан истифадә етдијинә көрә.

ЕЛМ ВӘ ТЕХНИКА САҺӘСИНДӘ:

Кәримов Азәр Әли оғлу, Азәрбајҹан ССР ЕА Ријазијјат вә Механика Институтунун кичик елми ишчиси, физика-ријазијјат елмләри намизәди—статистик физиканын ријази нәзәријјәсинә аид силсилә елми ишләринә көрә;

Иманов Назим Мүзәффәр оғлу, Бакы Али Партија Мәктәбинин сијаси игтисад кафедрасынын досенти, игтисад елмләри намизәди—«Тәбиәтдән сосиалистҹәсинә истифадәдә игтисади мүнасибәтләр» әсәринә көрә;

Әлијев Ҹаваншир Исмәтович, С. М. Киров адына АДУ-нун бөјүк елми ишчиси; **Гурбанов** Илһам Сәлим оғлу, Азәрбајҹан ССР ЕА радиасија тәдгигатлары бөлмәсинин кичик елми ишчиси—«Битки вә һејван мәншәли тохумаларда зәиф әлагәли нөвәм дәмири» әсәринә көрә;

Рәфизадә Ирадә Рү'фәт гызы, С. М. Киров адына АДУ-нун тарих факүлтәсинин баш мүәллими, тарих елмләри намизәди—«XIX әсрин сонунда Азәрбајҹанда дөвләт кәндинин буржуа инкишафы» әсәринә көрә;

Әләкбәрова Никар Ибраһим гызы, М. А. Әлијев адына АДИИ-нин фәлсәфә вә елми коммунизм кафедрасынын мүәллими, фәлсәфә елмләри намизәди—«Естетика вә мусиги јарадыҹылығы» ишинә көрә.

ПЕДАГОЖИ ФӘАЛИЈЈӘТ САҺӘСИНДӘ:

Мирсултанов Мирәјјуб Мирсултан оғлу, Пушкин рајонундакы Әскәрабад кәнд орта мәктәбинин мүәллими—мәһсулдар педагожи фәалијјәтинә, бөјүмәкдә олан нәслин коммунист тәрбијәси ишиндәки хидмәтләринә көрә.

ӘДӘБИЈЈАТ, ИНҸӘСӘНӘТ, АРХИТЕКТУРА ВӘ ЖУРНАЛИСТИКА САҺӘСИНДӘ:

Аббасов Агил Мәһәммәд оғлу (Агил Аббас)—«Ән хошбәхт адам» повестләр вә һекајәләр китабына көрә;

Мә'симов Баба Вәзир оғлу (Баба Вәзироғлу)—әдәби јарадыҹылыгда бөјүк мүвәффәгијјәтләринә көрә;

Әлијев Натиг Камал оғлу—комсомолун тарихинә вә кәнҹләрин һәјатына һәср едилмиш һејкәлтәрашлыг әсәрләринә көрә;

Вејсов Сәһһәт Маһмуд оғлу—«Азәрбајҹан мусигиси вә поезијасы» рәсм әсәрләри силсиләсинә көрә;

Мустафазадә Әзизә Вагиф гызы—Азәрбајҹан ҹаз мусигисинин тәблиғи саһәсиндә бөјүк вә мәһсулдар ишинә вә јүксәк ифачылыг усталығына көрә;

Гасымов Алим Һәмзә оғлу—Азәрбајҹан муғам сәнәтинин тәблиғи саһәсиндә бөјүк вә мәһсулдар әмәјинә вә јүксәк ифачылыг усталығына көрә;

Рәсулзадә Натиг Рәсул оғлу—сон илләрдәки әдәби јарадыҹылығына вә «Астанадан башланан аддымлар» китабына көрә;

С. Рәһман адына Шәки Дөвләт Драм Театры—сон илләрин јарадыҹылыг ишләри вә кәнҹләрин естетик тәрбијәси саһәсиндә бөјүк ишә көрә;

Республика Ашыглар Бирлијинин **«Инҹәкүлү»** ашыглар ансамблына—кәнҹләрин естетик тәрбијәсинә вердији бөјүк төһфәјә вә ашыг сәнәтинин тәблиғинә көрә.

ТАРИХДӘН СӘҺИФӘЛӘР

БИЗ ОКТЈАБР ӨВЛАДЛАРЫЈЫГ

70 ил. Бу, улу тарихин мүгабилиндә әслиндә кичик, амма әмәлләринин мәзмунуна, әһәмијјәтинә көрә чох зәнкин бир дөврдүр. Бу тарихи комсомол јарадыб, һәмишә кәнҹ комсомол.

Буна еһтираслы идејаларын, ҹошғун фикирләрин, јорулмаг билмәјән гајнар үрәкләрин, заманын өзүнү сөнмәз тәбәссүмә бәләмиш әбәди кәнҹлијин тарихи дә демәк олар. Бу тарих јалныз тәнтәнәләр, шөһрәт бајраглары, зәрбәчи ҹәбһәләрә сәсләјән кур шејпур сәдалары дејил, барыт гохулу комсомол билетләри, сојуг сәнкәрләр... бир сөзлә мүбаризәләр, уғурлар, сапынтылар, тәбәддүлатлар—тарихдә тарих јарадан инсанларын тарихидир.

Кечдији јол мүбаризә јолу олуб. Дөјүшләрдә бәркијиб, мәтинләшиб комсомолумуз, пухтәләшиб, гәләбә чалыб, колхоз гуруб, сәнаје јарадыб, өлүм-дирим чарпышмаларында халгы горујуб... Чохлу иткиләр вериб, отузунҹу илләрдә чохлу гурбанлары олуб, сонра јенә дә дағылмыш шәһәр вә кәндләримизи бәрпа едиб, бејнәлхалг кәнҹләр һәрәкатында фәал мүбариз олуб... Инди дә тәһсил алыр, партијанын рәһбәрлији илә әсл сосиализм гурмаға чалышыр. Иши чохдур һәлә...

1917-ҹи илин јајы. Гаршыда Октјабр ингилабы баш верәҹәк. Аз галыб онун вахтына. Милјонларла фүгәра көзләјир бу күнү. Кәнҹләр јүксәк фәаллыг көстәрирләр—Петроградда, Москвада, Кијевдә, Ростовда, Харковда, Владимирдә, Иваново-Вознесенскдә, Одессада... Русијанын ири сәнаје мәркәзләриндә үмумшәһәр фәһлә-кәнҹләр иттифаглары формалашмаға башлајыр. Бакыда да белә иди.

ГЫСА ХРОНИКА.

Бакы, 1917-ҹи ил, ијун—ијул ајлары. РСДФП Бакы комитәсиндә кәнҹләр ше'бәси јараныр. Бөјүк мүвәффәгијјәт иди бу. Артыг кәнҹләр диггәт мәркәзиндәдир.

Декабрын 25-и вә 31-и. Кәнҹләр иттифагынын тәшкили мәгсәдилә кәнҹ чапчылар өз илк иҹласларыны кечирирләр. Лакин мүвәффәгијјәтсиз олур бу ҹәһд.

1918-ҹи ил 7 јанвар. Икинҹи ҹәһд. «Јемелјанов кимназијасында ијирмијәдәк кәнҹ чапчы вә 7 нәфәр «Кәнҹләр тәшкилаты» үзвү топлашыр—Бархашов, Боршов, Бабајев, Клычков, Лукичев, Шатуновскаја, Брејтман вә башгалары. 7 нәфәрдән ибарәт мүвәггәти комитә јараныр. Онлар иттифагын тә'сис едилмәси үчүн һазырлыг ишләри көрмәли идиләр. Ејни заманда јығынҹаг кәнҹләр иттифагыны «Фәһлә Кәнҹләрин Бејнәлмиләл Иттифагы» адландырмағы да гәрара алыр.

Јанварын 13-ү. Мүвәггәти комитә тә'сиседиҹи јығынҹаг чағырыр. Илк дәфә олараг фәһлә кәнҹләр иттифагынын мәгсәд вә вәзифәләри барәдә әтрафлы мә'рузә едилир. Сонра комитә сечилир. Бу күнү Бакы шәһәри фәһлә кәнҹләр иттифагынын јаранмасы күнү сајмаг олар.

Бакы партија комитәсинин тәклифи илә кәнҹләр тәшкилатлары **«Бакы шәһәри вә рајонларынын Бејнәлмиләлчи Фәһлә Кәнҹләр Иттифагы»** ады алтында бирләшдиләр. Белә бир итифагын јарадылмасында, фәһлә вә мәктәбли кәнҹләрин ингилаби тәрбијәсиндә Н. Нәриманов, А. Ҹапаридзе, С. Шаумјан, М. Әзизбәјов, С. Әфәндијев, М. Исрафилбәјов вә башгалары фәал иштирак едирдиләр. Гәбул едилмиш гәрарларын бириндә јазылмышдыр: **«Бизим иттифаг милләијјәтиндән асылы олмајараг, бүтүн синфи гардашлары бирләшдирмәлидир. Јалныз сөздә дејил, ишдә бејнәлмиләл олан ваһид бир тәшкилат кәнҹ фәһлә дәстәләринин бөјүк гүдрәтли бејнәлмиләл бир орду һалында мөһкәмләндирә биләр».**

Чохмилләтли сәнаје шәһәри үчүн, Загафгазија мүһити үчүн бу гәрарын чох бөјүк әһәмијјәти вар иди. Иттифаг өзүнү фәһлә кәнҹләрин бејнәлхалг бирлијинин ајрылмаз бир һиссәси е'лан едир, «Бүтүн өлкәләрин пролетарлары, бирләшин!» шүарыны гәбул едир. Азәрбајҹан комсомолу бу шүар јазылмыш бајрағыны бүтүн сынаг дөјүшләриндән лајигинҹә кечирәрәк бу күнүмүзә кәтириб чыхарыб, дурғунлуг дөврүндә әјинтиләрә јол вермиш олса да, онун ингилаби руһлу өзәји саламат галмыш, еlә она көрә һәмин шүар јазылмыш ал бајраг бу күн дә Азәрбајҹан комсомолунун әлиндә уҹалыр.

Феврал—март ајлары. Бакы рајонларында кәнҹләр тәшкилатлары јараныр. Бу, кәнҹләрин ингилаби фәаллығынын артмасына сәбәб олур.

Бакыда Совет һакимијјәтинин һәр јолла ләғв етмәјә сә'ј көстәрән гүввәләр март ајынын ахырларында гијам галдырырлар. Азәрбајҹан кәнҹләри бу драматик күнләрдә Гырмызы гвардијаја көнүллү дахил олурдулар. Онларын чохунун һәрби тә'лими олмаса да дөјүшә сә'јлә кирирдиләр. Һеч јаддан чыхармаг оларды горхмаз комсомолчуларымызы—Ҹ. Бабајеви, А. Барановy, С. Агамирову, Л. вә Ј. Барскиләри, Б. Бархашову, А. вә Н. Брејтманлары, Н. Вәзирову, Ј. Боршову, П. Һејбәтову, Л. Давидову, М. Дадашову, М. Крамаренкону, А. Тјомкини, О. Шатуновскајаны, Ф. Родини, М. Романову вә бир чох фәал иттифаг үзвләрини? Һеч вахт!

1918-ҹи ил апрелин 25-дән Бакы Халг Комиссарлар Совети там сәлаһијјәтли бир һөкумәт кими фәалијјәт көстәрмәјә башлајыр. Сосиалист тәдбирләри һәјата кечирмәк ишиндә кәнҹләрсиз, онларын көмәји олмадан кечинмәк мүмкүн дејилди. Кәнҹләр дөјүш сәнкәрләриндә дә, әмәк ҹәбһәсиндә дә әсл һүнәр көстәрирдиләр.

Бурада шанлы комсомолумузун тарихини зәнкинләшдирән јени тапылмыш бир сәнәдлә гысаҹа олараг охуҹуларымызы таныш етмәк истәјирәм. Бу сәнәддән көрүнүр ки, Бакы Партија Комитәси вә Халг Комиссарлар Советн кәнҹләрин проблемләрини һәлл етмәк үчүн бөјүк сә'ј көстәрирдиләр. Рајонлар үзрә кәнҹлик клублары јарадырдылар. Тапылмыш сәнәд «Сураханы кәнҹлик клубу»на аиддир, онун низамнамәсидир. Бу сәнәд клубун мәгсәдини, тәркибини, структуруну, нә гајдада идарә едилмәсини, иш режимини, иш формаларыны әкс етдирир. Мәсәлән, сәнәддә һәмин клубун мәгсәди барәдә јазылыб ки, о мәдәни инсан тәрбијә етмәли, өз үзвләринә мә'нәви тәрбијә вермәкдән башга онлары гаршыда көзләјән иҹтимаи-сијаси һәјата һазырламалыдыр вә с. вә и. а.

Артыг 18-ҹи илин ијун ајында Бакы коммунасынын һәрби сијаси вәзијјәтинин ағыр олдуғу гәти ајдынлашыр. Дахилдән әксингилаби гүввәләр, харичдән исә мүдахиләчиләр кәнҹ коммунаны мәнкәнәјә алмышдылар.

Ијулун 3-дә БФКИ МК-нын вә рајон комитәләринин ахырынҹы биркә иҹласы олур. Гәрар гәбул олунур ки, кәнҹләр Бакы коммунасынын мүдафиәчиләри сыраларына ҹәлб едилмәлидирләр. Еlә она көрә дә 800 кәнҹ коммунист вә кәнҹләр иттифагынын үзвү Гафгаз Гырмызы Ордусу сыраларына дахил олур.

1918-ҹи ил август ајынын әввәлиндә инкилис мүдахиләчиләри Бакыја дахил олурлар. **Бир марагы штрих:** Азәрбајҹан комсомолчулары инкилис һәрби һиссәләриндә әскәр вә забитләр арасында тәблиғат иши апарыр, интибаһнамәләр, бәјаннамәләр, чағырышлар јајырдылар. Бу да комсомол тарихимизин мараглы сәһифәләриндәндир, онун дәриндән өјрәнилмәсинә еһтијаҹ вар.

Сентјабрын 14-дә Иттифаг өз фәалијјәтини дајандырыр.

(Арды 2-ҹи сәһифәдә)

ЛЕНИНИН ВӘСИЈЈӘТЛӘРИНӘ САДИГИК

БАЈРАМА ҺӘСР ОЛУНУР

Мәктәбимиздә ҮИЛККИ-нин 70 иллик јубилејинә хејли вахтдыр ки, һазырлыг ишләри көрүлүр. Вахташыры мараглы тәдбирләр кечирилир, комсомолун тарихи илә бағлы јерләрә екскурсијалар тәшкил олунур.

Јубилеј күнүндә даһа бир мараглы тәдбир кечирмәји нәзәрдә тутмушуг. Гәрара алмышыг ки, октјабрын 29-да мүәллимләрин вә шакирдләрин иштиракы илә әдәбибәдии кечә кечирәк. Кечәјә демәк олар ки, индидән там һазырыг. Артыг комсомола мүхтәлиф илләрдә верилмиш орденләрин шәкилләри ајрыајрылыгда кәтан үзәриндә чәкилмиш, шүарлар, плакатлар јазылмышдыр.

Мә'рузә вә чыхыш етмәк истәјәнләр дә әввәлчәдән арзуларыны билдирибләр. X синиф шакирдләри Илаһә Сәфәрова вә Самирә Һачыјева кечә иштиракчыларыны комсомолун јаранма тарихи илә таныш едәчәкләр. Мәшһур кәнч гвардијачылардан бири—Әли Дадашов барәдә X синиф шакирди Илаһә Гарајева данышачагдыр. Илаһә бу чыхыша мәс'улијјәтлә һазырлашмыш, һәмјерлимизин игидлијин, Вәтәнә мәһәббәтин, сәдагәтин рәмзи олан гыса һәјаты барәдә чохлу мә'лумат топламышдыр.

Шакирдләрдән Күлзар Исфәндијарова, Халидә Нуријева, шанлы комсомола һәср едилмиш ше'рләр сөјләјәчәкләр.

Мәктәбдә һәмчинин комсомолун 70 иллијинә һәср олунмуш сәрки ачылачагдыр.

Сүдабә ЕЈНУЛЛАЈЕВА,
Бакыдакы 260 нөмрәли орта мәктәбин X синиф шакирди.

БИЗ ОКТЈАБР ӨВЛАДЛАРЫЈЫГ

(Әввәли 1-чи сәһифәдә)

Бу, Бакынын түркләр тәрәфиндән алынмасы илә әлагәдар иди.

Јенә дә гыса хроника:

1919-чу ил јанварын 21-и. Тәшәббүс комиссијасы иттифагын фәалијјәтини бәрпа етмәк үчүн өз биринчи ичласыны чағырыр. Онун тәркибиндә Бархашов, Печорски, Лернер, Тјомкин, Клычков вә Бабајев вардыр.

27 јанвар. Комиссијанын үчүнчү ичласы олур. Гәрара алыныр ки, иттифагын јенидән фактики јарадылмасы үчүн кәнчләрин үмуми јығынчағы чағырылсын.

9 феврал. Бакы фәһлә кәнчләринин биринчи үмуми ичласы. 40 нәфәрә јахын иштиракчы вар. Комитәнин биринчи ичласында Печорски сәдр, Бархашов исә катиб сечилирләр.

Март. Рајон тәшкилатлары јарадылмаға башлајыр.

1 Мај. Кәнчләр мај тә'тилиндә «Рәдд олсун инкилис командандлығы!», «Јашасын Совет Русијасы!», «Јашасын Азәрбајчанда Совет һакимијјәти!» шүарлары алтында фәаллыгла иштирак едирләр.

25 мај—1 ијун. Бәрпа олундугдан сонра иттифагын кизли биринчи конфрансы кечир. Елә бу вахт кечирилән фәһлә конфрансынын үнванына тәбрик телеграмы көндәрилир. Конфранс низамнамәнин 5-чи параграфында дәјишиклик едир вә гејд едир ки, иттифаг өзүнү синфи, бејнәлмиләлчи, III Коммунист Интернасионалынын платформасында дурмуш һесаб едир.

Конфрансын әсас мәсәләләриндән бири Загафгазијанын коммунист фәһлә-кәнчләр иттифагларынын ваһид бир тәшкилатда бирләшмәси мәсәләси иди. Бакынын «Бејнәлмиләлчи Фәһлә Кәнчләр Иттифагы» һәмин тәшкилатларын Загафгазија Коммунист Кәнчләр Иттифагы кими ваһид бир тәшкилатда бирләшдирилмәсинин тәшәббүсчүсү кими чыхыш едир. Конфранс буна мүвафиг гәрар гәбул едир.

Мәркәзи Комитә өзүнүн биринчи ичласында бир даһа тәсдиг етди ки, «Бакы шәһәри вә рајонларынын Бејнәлмиләлчи Фәһлә Кәнчләр Иттифагы» өзүнү Коммунист Кәнчләр Иттифагы адландырыр. МК ичласында Јаков Боршов иттифагын сәдри, Борис Бархашов катиби, Олга Шатуновскаја исә «Молодој рабочи» гәзетинин редактору тәсдиг олунду.

Сөзкәлиши дејим ки, «Молодој рабочи» гәзетинин редаксијасы чапчылар иттифагынын бинасында, о вахткы «Армјанскаја» күчәси, 14 нөмрәли бинада јерләширди. Инди о күчә Һәзи Асланов күчәсидир. Јахшы олар ки, һәмин күчәдә бу тарихи хатырладан лөвһә гојулсун. Үмумијјәтлә, комсомолумузун ингилаби тарихинә аид белә лөвһәләр јох дәрәчәсиндәдир.

1919-чу илин октјабрында Азәрбајчан дилиндә «Кәнч ишчи» гәзети нәшр едилмәјә башлајыр.

...Кетдикчә иш шәраити ағырлашыр. Полис коммунистләри вә комсомолчулары һәбс етмәјә сә'ј кестәрир, бу ишдә һеч дә аз мүвәффәгијјәт газанмыр. Бир чох Азәрбајчан болшевикләри артыг һәбс едилиб. Һашым Әлијев вә Мусәви исә ханинчәсинә өлдүрүлүб. Сентјабрын 8-дә комсомолчулар онларын өлдүрүлмәсинә гаршы е'тираз әламәти олараг чыхыш едирләр. Сентјабр ајында иттифаг тамамилә кизли шәраитә кечир. Лакин бу, комсомолчулары горхутмур.

Бир гәдәр комсомолчулар һаггында данышаг. Биз данышмалыјыг, онлары, ишләрини хатырламалыјыг.

Гыса штрихләр:

Искәндәр Јагубов. «Онун нә анасы, нә дә атасы варды. О, клуба тез-тез кәләр, она бир иш тапшырылмасыны хаһиш едәрди... Бир дәфә полис кәләндә, Искәндәр өзүнү итирмәјиб бизә хәбәрдарлыг етди, рәһбәр јолдашларын һамысы гачыб кизләнә билди. Ону һәбс етдиләр. Бир ај ону дустагда сахлајыб јығынчагда кимләрин олдуғуну һәр күн сорушур, резин дәјәнәклә башына вурурдулар. Лакин Искәндәр тәслим олмады, һеч кәси дә әлә вермәди».

Гулам Мәммәдов. Комсомолун бөјүк тәшкилатларындан бири дә Тағыјевин тохучулуг фабрикиндә иди. Бурада комсомолчу Гулам Мәммәдов чох кениш вә фајдалы ингилаби иш апарырды.

Исрафил Атакишијев. 17 јашлы кәнч коммунист. Коммунист «Һүммәт» тәшкилатынын тапшырығы илә фәһләләр вә матрослар арасында болшевик интибаһнамәләри вә гәзетләри јајыр, тәшвигат иши апарыр, митинг вә јығынчагларда чыхыш едәрәк фәһләләри јени чидди мүбаризәјә галдырмаға чалышырды. «О, Хәзәрдәки кәмиләрдән бириндә матрослуг едәркән горху нә олдуғуну билмир, кизли сурәтдә Салјан, Ләнкәран, Астара рајонларына болшевик әдәбијјаты апарырды. Болшевик матросларын дөјүш дәстәләринин бириндә дружиначы иди».

Бакыда вә Азәрбајчанын кәндләриндә, һабелә мусават ордусунда азәрбајчанлы әскәрләр арасында Чабир Әлијев, Искәндәр Ахундов, Мүсејиб Дадашов, Рүстәм Ағајев, Һачыаға Әләкбәров, Һүсејн Чәфәров, Чәфәр Бабајев, Нәриман Абдуллајев, Әзиз Мусајев, Ибраһим Мирзәјев, Әмир Әмирасланов вә башгалары фәал ингилаби иш апарырдылар.

Белә игид, халгыны севән, онун јолунда һәјатыны гурбан вермәјә һазыр олан комсомолчуларымыз бир олмајыб, ики олмајыб... он олмајыб. Онлар јүзләрлә олуб бу чәтин дөврдә, ағыр күнләрдә.

1920-чи ил јанварын 4-дән 8-дәк комсомолун үчүнчү Үмумбакы конфрансы олду. 1.000 нәфәри тәмсил едән 84 нүмајәндә вар иди. Коммунист «Һүммәт» тәшкилатындан конфрансда көркәмли болшевик Мирзәдавуд Һүсејнов иштирак едирди. **Конфрансын гәрарында силаһлы үсјана һазырлыг вә Совет һакимијјәти гурмаг мәсәләси биринчи дәрәчәли вәзифә кими гаршыја гојулду.**

Конфрансдан сонра әсасән бу иши көрмәјә чидди сә'ј кестәрилирди. Бу дөврдә комсомол партија тәшкилатларынын көмәк вә рәһбәрлијини кетдикчә даһа чох һисс едирди. Партија тәшкилатларынын нүмајәндәләри комсомолчу кәнчләрин ичласларына тез-тез кәлир, иттифагын бүтүн ишләриндә јахындан иштирак едир, комсомолун ишинә истигамәт верир вә әмәли көмәклик кестәрирдиләр. Лакин комсомолун сәрбәстлијинә бунун һеч дә мәнфи тә'сири олмурду, әксинә, ону мүстәгиллијә өјрәдирди.

Март ајынын 15—16-да Бакы комсомол комитәсинин пленуму кечирилир. Пленум силаһлы үсјана һазырлығы даһа да чанландырмағы комсомол тәшкилатларына тапшырды. Апрелин 11-дә биркүнлүк кизли «Молодој коммунист» гәзети бурахылыр. Гәзетин бүтүн материаллары силаһлы үсјана һазырлыг мәсәләләринә һәср едилмишди.

Азәрбајчанда Совет һакимијјәти гурулуб. Инди Халг Комиссарлары Советинин сәдри Нәриман Нәримановдур. Јени һөкумәт комсомола бөјүк гајғы кестәрир. Бакы Советинә 50 нәфәр комсомолчу депутат сечилмишди. Чәфәр Бабајев исә һәтта Бакы Советинин Ичраијјә Комитәсинин үзвү иди:

1920-чи ил ијулун 16—19-у Бакыда Гырмызы кәнчләр евиндә Азәрбајчан комсомолунун I гурултајы олур. Гурултајда он мин комсомолчуну (онларын тәхминән 7 мини кәндли иди) тәмсил едән 300 нүмајәндә иштирак едирди. Н. Нәриманов, С. Орчоникидзе, Е. Стасова нүмајәндәләри тәбрик етдиләр. Гурултај бүтүн кәнчләр тәшкилатларынын ваһид мәркәздә—Азәрбајчан ККИ-дә бирләшмәсини лазым билди. Р. Ахундов, С. Ағамалыоғлу чыхыш етдиләр, мәсләһәт вердиләр. Гурултај Азәрбајчан Коммунист Кәнчләр Иттифагынын Мәркәзи Комитәсини сечди. МК һеј'әтинә Әмир Әмирасланов, Чәфәр Бабајев, Борис Бархашов, Нусја Брејтман, Артјом Белоусов, Мүсејиб Дадашов, Дустина, Бәјләр Гарин, Әфәндијев, Гәдиров, Әзиз Мусајев, Полјаков, Сәттаров вә Олга Шатуновскаја сечилдиләр.

Азәрбајчан ССР-ин тимсалы Шәргин мәзлум халгларыны, өз азадлығы уғрунда мүбаризәјә руһландырды, һәмин мүбаризәдә 1920-чи ил сентјабрын 1-дә Совет Азәрбајчанынын пајтахты Бакыда ачылан биринчи Шәрг халглары гурултајы вә јенә һәмин ил сентјабрын 9—10-да Бакыда кечирилмиш Шәрг кәнчләринин биринчи гурултајы бөјүк рол ојнады...

...Мүбаризә бу күн дә давам едир. 80-чи илләрин комсомолчулары партијанын ингилаби јениләнгурма хәттинин һәјата кечирилмәсиндә фәал иштирак едирләр.

Низами МӘҺӘРРӘМОВ,
Азәрбајчан КП МК јанында Партија Тарихи Институтунун елми ишчиси.

Комсомолун шанлы јубилеји күнләриндә Кировабад локомотив депосунун машинисти Вагиф Мәммәдовун һәјатында әламәтдар һадисә баш вермишдир. Вагиф республика Ленин комсомолу мүкафатына лајиг көрүлмүшдүр.

ВЕТЕРАНЛАР УНУДУЛМУР

Азәрбајчан дилиндә көзәл бир сөз вар: сајылмаг. Сајылырсанса, демәли кездән-нәзәрдән ирагда дејилсән. Сырадан чыхмыш, көһнәлмиш әшја кими атылмамысан, унудулмамысан. Сајылмаға исә даһа чох јашлыларын еһтијачы олур. Чүнки онлар өмрүн аһыл чағында дүнја ишләриндә фәал иштирак едә билмирләр. Һалбуки, бу адамлар кешмәкешләр, дөјүшләр ичәрисиндә, гајнар әмәкдә јашамаға адәт етмишләр. Јени чәмијјәти онлар гурмушлар, сосиализми фашизм тәһлүкәсиндән онлар горумушлар. Јерин тәкинин, көјүн «једдинчи гатынын» фәтһи, бир сөзлә, индики кәнчлијин ихтијарында нә варса, һамысы онларын ады илә бағлыдыр.

В. И. Ленин адына Мәркәзи музејин Бакы филиалында комсомол ветеранлары илә пајтахт кәнчләринин көрүшүндә Азәрбајчан ЛККИ МК-нын биринчи катиби С. Әләкбәров ветеранларын бу хидмәтини хүсуси гејд етди. Деди ки, ағсаггалларымызы, ағбирчәкләримизи бу күн дә сыраларымызда көрүрүк. Онларын гәһрәманлыгла долу һәјат јолу бизим үчүн әсл мәктәбдир. Чәтинә дүшәндә кечмиш комсомолчуларын тәчрүбәсинә мүрачиәт едирик. Һәлә сәләфләримиздән кәләчәкдә дә чох шеј өјрәнәчәјик.

Сонра С. Әләкбәров ветеранлара ҮИЛККИ-нин 70 иллији мүнасибәтилә јубилеј дөш нишанлары тәгдим етди.

Көрүшдә комсомол музеји јарадылмасы тәклифи ирәли сүрүлдү. Дејилди ки, гуручулуг илләриндә, мүһарибә заманы вә сонракы дөврләрдә ҮИЛККИ-нин салнамәсини һүнәри илә зәнкинләшдирмиш кәнчләримизин, гызларымызын комсомол билетләри музејә верилсин.

Ахырда комсомол ветеранлары В. И. Ленин адына Мәркәзи музејин Бакы филиалынын експонатлары илә таныш олдулар. Көрүшдә Азәрбајчан КП МК-нын мәс'ул ишчиси Л. Губченко, республика ЛККИ МК-нын катибләри С. Һачыјева, Р. Иманов иштирак едирдиләр.

Көрүш иштиракчыларынын бир нечәси илә сөһбәт етдик. Тәгаүддә олан мүәллим Таһир Мәммәдов Нахчыван шәһәриндән кәлмишди. «Чохлу һөкумәт тәлтифләрим вар»,—деди. «Амма бу јубилеј дөш нишаны мәним үчүн даһа әзиз вә гијмәтлидир. Чүнки о, һәмишә мәнә кәнчлик илләрими, өмрүмүн ән јахшы дөврүнү хатырладачагдыр».

Намиг Сүлејманов исә узун мүддәт Шәкидә комсомол ишиндә чалышыб. Е'тираф етди ки, әввәлләр кечмиш комсомолчуларын гүввәсиндән, һәтта мәсләһәтиндән рајком ишчиләри надир һалларда истифадә едирдиләр. Инди исә рајонда ветеранлара мүнасибәт дәјишиб. Јени нәслин коммунист, вәтәнпәрвәрлик тәрбијәси саһәсиндә апарылан ишә тез-тез бизи дә чәлб едирләр. Демәли, һәлә јашамаға дәјәр...

Б. РЗАЈЕВ.

«ДИСПЛЕЈ—СЕРВИС» ДӘ'ВӘТ ЕДИР

Бакы Забитләр евинә кәләнләр тәкчә електрон рәгиблә бокс көрүшүнүн иштиракчысы олмаг јох, һәм дә електрон ојунларда јолдашлары илә јарышда бачардыгларыны нүмајиш етдирмәк имканы газанырлар.

Бу ишдә онлара В. И. Ленин адына республика стадионунун «Дисплеј-сервис» кооперативинин коллективи көмәк едир. Өтән илдән фәалијјәт кестәрән бу коллектив кениш шөһрәт газанмышдыр. О, мүәссисәләр вә идарәләрлә мүгавиләләр әсасында техники мәсәләләрин компүтердә һәлли үзрә сифаришләри јеринә јетирмәклә јанашы дисплејләрдә фәрди иш тә'лимини дә һәјата кечирир. Лакин бурада електрон ојунлары даһа кениш шөһрәт газанмышдыр, хүсусән дә мәктәблиләр арасында. Бу ојунлар онларда мәнтиги тәфәккүрү вә мәсәләләри сүр'әтлә һәлл етмәк бачарығыны инкишаф етдирир.

«Дисплеј-сервис»дә јашлылары да унутмамышлар. Ушаглар електрон идман «мејданларында» јарышдыглары заман, онларын валидејнләри кооператорларын инша етдикләри раһат кафедә истираһәт едә биләрләр. Бурада гојулмуш видеомагнитофонда пулсуз концерт програмлары, мултипликасија филмләри нүмајиш етдирилир.

(Азәринформ).

Комсомолчу Ч. Искәндәрова Бакы чини габлар заводунун инчә зөвглү тишә усталарындандыр. Онун әлиндән чыхан мә'мулатлар јүксәк кејфијјәти илә һәмишә сечилир. Шәкилдә: Ч. Искәндәрова.
Фото В. Фелдманындыр.

ДАЛҒЫЧЛАР ГУЈУНУ ХИЛАС ЕДИРЛӘР

«Хәзәрдәнизнефтгаз» Бирлијинин далғычлары Бакыдан 130 километр аралыда јерләшән Каверочкин адына дәниз јатағында кәшфијјат гујусунун хилас едилмәси үзрә надир әмәлијјат апармышлар.

Хәзәрин бу рајонунда—сујун дәринлијинин 150 метр олдуғу рајонда чох дәрин кәшфијјат гујусу газан «Шелф-2» үзән газма гурғусунда «фөвгәл'адә һадисә» баш вермишдир. Күчлү гасырға истигамәтләндиричи кәмәри дағытмышдыр. Мә'лум олдуғу кими, бу кәмәрлә балта газма гурғусундан дәнизин дибинә ендирилир. Адәтән белә һалларда газма дајандырылыр, гују исә мәһв олур.

Лакин далғычлар гујуну хилас етмәјә чәһд кестәрмәји гәрара алмышлар. Һадисә јери тәдгиг олундугдан сонра онлар дағылмыш кәмәри дәјишдирмәјә башламышлар. Вәзифәнин гејриадилији бундан ибарәт олмушдур ки, онлар индијәдәк һеч вахт белә дәринликдә бу чүр ишләр көрмәмишләр. Бундан башга гују рајонунда күчлү суалты ахын олмушдур. Ағыр шәраитдә бирлијин ән јахшы далғычлары Л. Клејев, И. Казаков, А. Кедјаров, С. Кунетс гујунун ағзыны дағылмыш борулардан тәмизләмиш, јени дәстә гурашдырмышлар. Бу әмәлијјат бир күндән чох давам етмишдир. Далғычлар бир һәфтә камерада галмышлар. Лакин нәтичәдә бирлијин алты милјон манаты хилас едилмишдир.

Бирлијин далғыч ишләри вә суалты-техники ишләр шө'бәсинин рәиси П. Гуртовенко дејир:

—Инди, нефтчиләрин дәнизин кетдикчә даһа дәрин саһәләриндән истифадә етдикләри бир заманда сујун алтында чалышан мүтәхәссисләри јардымына сон дәрәчә бөјүк еһтијач олур. Биз дә истәнилән вахт һәмкарларымызын көмәјинә кәлмәјә, һәр чүр ағыр шәраитдә ишләмәјә һазырыг.

КОМСОМОЛ ТӘШКИЛАТЛАРЫНЫН АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘХРИ ФӘРМАНЫ ИЛӘ ТӘЛТИФ ЕДИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Кәнчләрин коммунист тәрбијәси саһәсиндә бөјүк иш апардыгларына көрә ашағыдакы мүәссисәләрин комсомол тәшкилатлары Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин Фәхри фәрманы илә тәлтиф едилсин:

Владимир Илич адына Јени Бакы нефтајырма заводунун;

Серебровски адына Нефт вә Газчыхарма Идарәсинин;

Кировабад алүминиум оксиди комбинатынын;

Бакы мәишәт кондисионери заводунун;

Бакы сојудучулар заводунун;

В. И. Ленин адына Шәки Ипәк Бирлијинин;

М. Әзизбәјов адына Азәрбајчан Нефт вә Кимја Институтунун;

Бакы Бирләшмиш Авиасија дәстәсинин;

Бакы Рабитә Електротехникумунун;

Бакы шәһәриндәки 74 нөмрәли орта техники пешә мәктәбинин;

Јевлах рајонундакы Халдан орта мәктәбинин;

Исмајыллы рајонундакы Калинин адына колхозун;

Ләнкәран рајонундакы Н. Нәриманов адына совхозун;

Губа рајонундакы С. Вурғун адына совхозун;

Илич рајонундакы ССРИ-нин 50 иллији адына колхозун.

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин сәдри
С. ТАТЛЫЈЕВ.

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА.

Бакы шәһәри, 28 октјабр 1988-чи ил.

РЕСПУБЛИКА КОМСОМОЛ ИШЧИЛӘРИНИН ВӘ ФӘАЛЛАРЫНЫН, КОМСОМОЛ ВЕТЕРАНЛАРЫНЫН АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘХРИ ФӘРМАНЫ ИЛӘ ТӘЛТИФ ЕДИЛМӘСИ ҺАГГЫНДА

АЗӘРБАЈЧАН ССР АЛИ СОВЕТИ РӘЈАСӘТ ҺЕЈ'ӘТИНИН ФӘРМАНЫ

Кәнчләрин коммунист тәрбијәси саһәсиндә бөјүк иш апардыгларына, әмәкдә, тәһсилдә вә ичтимаи ишдә фәргләндикләринә көрә ашағыдакылар Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин Фәхри фәрманы илә тәлтиф едилсин:

1. **АҒАЈЕВ Илһам Камал оғлу**—Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы комсомол комитәсинин катиби.
2. **АКОПОВА Августина Николајевна**—М. Әзизбәјов адына Азәрбајчан Нефт вә Кимја Институту комсомол комитәсинин бөлмә мүдири.
3. **ӘҺМӘДОВ Азәр Гүдрәт оғлу**—«Азәрбајчан кәнчләри» гәзетинин мүхбири.
4. **БАБАЈЕВ Илдырым Идрис оғлу**—Азәрбајчан Иншаат Мүһәндисләри Институтунун тәләбәси, комсомол комитәсинин үзвү.
5. **БАБАЈЕВА Сәјад Әдаләт гызы**—Нефтчала рајонундакы Ј. Гасымов адына колхозун памбыгчысы, комсомол комитәсинин үзвү.
6. **БӘШИРОВА Ләлә Мирһәсән гызы**—Владимир Илич адына ЈБНЗ-ин лаборанты, Азәрбајчан ЛККИ МК-нын үзвү.
7. **ГӘМБӘРОВ Әһәдулла Мухтар оғлу**—«Улдуз» журналы редаксијасынын мәс'ул катиби.
8. **ҺӘМИДОВА Рејһан Зијад гызы**—Исмајыллы рајонундакы Низами адына колхозун сағычысы, Азәрбајчан ЛККИ рајон комитәси бүросунун үзвү.
9. **ГАСЫМОВ Натиг Мисир оғлу**—Азәрбајчан ЛККИ Ағдам Рајон Комитәсинин шө'бә мүдири.
10. **ЧӘФӘРОВА Есмира Һилал гызы**—Азәрбајчан ЛККИ Минкәчевир Шәһәр Комитәсинин биринчи катиби.
11. **ЗЕЈНАЛОВ Чаһанкир Һәсәнаға оғлу**—Ч. Чаббарлы адына «Азәрбајчанфилм» киностудијасынын режиссору, Азәрбајчан Кинематографчылар Иттифагы кәнч кинематографчылар бөлмәсинин сәдри.
12. **МУРАДОВ Елдар Әршад оғлу**—Азәрбајчан Елми Тәдгигат Һидротехника вә Мелиорасија Институтунун мүһәндиси, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында бејнәлмиләлчи дөјүшчүләр шурасы сәдринин мүавини.
13. **НАҒДӘЛИЈЕВ Зејнал Сәфәр оғлу**—Азәрбајчан ЛККИ МК-нын шө'бә мүдири.
14. **НӘСИРОВ Гулам Аббас оғлу**—фәрди пенсијачы, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында республика ингилаби шөһрәт шурасы сәдринин мүавини.
15. **НУРИЈЕВ Барат Рза оғлу**—Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Рјазијјат вә Механика Институтунун елми катиби, Азәрбајчан ЛККИ МК бүросунун үзвү.
16. **РӘЧӘБОВ Абдул Һүсејн оғлу**—фәрди пенсијачы, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында республика ингилаби шөһрәт шурасынын үзвү.
17. **СОЛТАНОВ Чаһанкир Әли оғлу**—Азәрбајчан ЛККИ Загатала Рајон Комитәсинин биринчи катиби.
18. **СҮЛЕЈМАНОВ Нәриман Гоча оғлу**—«Пионер» журналынын редактору.
19. **ТАҒЫЗАДӘ Тағы Урмуз оғлу**—Совет Азәрбајчанынын 50 иллији адына Бакы Агрегат-Истеһсал Бирлији комсомол комитәсинин катиби.
20. **ТАҺИРОВА Светлана Рамазан гызы**—Н. Нәриманов адына Азәрбајчан Дөвләт Тибб Институтунун тәләбәси, факултә комсомол тәшкилаты бүросу катибинин мүавини.
21. **ТОКАРЕВ Александр Степанович**—һәрби гуллугчу, Азәрбајчан ЛККИ МК бүросунун үзвү.
22. **ХӘЛИЛОВ Абдулла Идрис оғлу**—Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Тарих Институтунун баш елми ишчиси, 26 Бакы комиссары адына рајонун ингилаби шөһрәт шурасынын сәдри.
23. **ФӘРЗӘЛИЈЕВ Раһиб Сејидшаһ оғлу**—Азәрбајчан ЛККИ МК шө'бә мүдиринин мүавини.
24. **ФРОЛОВ Александр Анатолјевич** — Азәрбајчан ЛККИ Бакы Шәһәр Комитәсинин икинчи катиби.
25. **ШҮКҮРОВА Мәдинә Ашот гызы** — Нахчыван МССР-ин Илич рајонундакы М. Һүсејнзадә адына колхозун сағычысы.
26. **ЕЛДАРОВ Мүслүм Өмәр оғлу**—Азәрбајчан ССР Бәдии Фонду Истеһсал-Јарадычылыг Комбинатынын рәссамы, ССРИ Рәссамлар Иттифагынын үзвү, Азәрбајчан ЛККИ МК јанында Јарадычы Кәнчләр Бирлији сәдринин мүавини;
27. **ӘФӘНДИЈЕВ Һикмәт Зија оғлу**—«Көјәрчин» журналы редаксијасынын мәс'ул катиби.

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин сәдри
С. ТАТЛЫЈЕВ.

Азәрбајчан ССР Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин катиби
Р. ГАЗЫЈЕВА.

Бакы шәһәри, 28 октјабр 1988-чи ил.

М. Ф. АХУНДОВ 175

«...ӘЛИМДӘН КӘЛӘН ҺӘР ИШИ ЕТМИШӘМ»

ВАХТИЛӘ О. Уајлд дејирди ки, Балзакын романларына гәдәр XIX әср мөвчуд дејилди, XIX әсри онун романлары јаратды. Тәбии ки, һәр бир халгын өзүнүн XIX әсрини јарадан бир Балзакы вардыр. М. П. Вагифлә гуртаран XVIII әсрдән јени дөврә кечидин бүтүн ағырлығы А. Бакыхановун бојнуна дүшдү, амма халгымызын ичтимаи-бәдии вә әдәбиј-мәдәни фикир тарихинин XIX әсрини јарадан мәһз Мирзә Фәтәли Ахундов олду.

М. Ф. Ахундов дүнјаја милјонлардан бири кими кәлди. Кәлди ки, өзүнүн ади өмрүнү јашасын, таленин она борч вердији һәјаты кәдәрсиз, гүссәсиз, әзабсыз баша вурсун. Өзү илә дүнјаја ејни вахтда кәлән јашыдларындан гәтијјән фәргләнмәди. Амма тәдричән һәјатын тәсадүфләри балача Фәтәлинин өмүр јолуна мүдахилә етмәјә башлады: о, истәдији өмрү дә јашајырды, лакин һәјатын мәчбури истәји вә арзусу илә ујғун кәлмәјән дәјишмәләрини дә јашамалы олурду. Улу вә бүтөв јурду икијә парчалајан сәрһәд һәм дә балача Фәтәлинин көрпә гәлбиндән кечди. Анасы, бабасы јох, јад ордуларын вә силаһларын сајыгсызла горудуглары сәрһәд ону атасына, өкеј бачыларына һәсрәт гојду. Бөлүнмәз торпагда шырым ачан сәрһәддин ағрысы, ачысы өмрү боју онунла галды, амма јаддашыны икијә парчалаја билмәди. Онун бәдии дүнјасында Азәрбајчан бүтөвдү, башгаларынын мүәјјәнләшдирдикләри сәрһәди халгын гылынчла, ганла горудуғу тарихи сәрһәд әвәз едибди: бурда Гарабағ да вар, Ләнкәран да вар, Тәбриз дә вар...

Ән'әнәви Шәрг тәһсили алан М. Ф. Ахундовун даһи Мирзә Шәфи илә көрүшү башга бир сәрһәдә — тәфәккүрдән, дүнјакөрүшдән кечән сәрһәдә чеврилди. Мирзә Шәфинин ону «ријакар вә шарлатан» олмагдан — руһаниликдән узаглашдырмагда мәгсәди Ислам дининә нифрәт ојатмаг јох, башга мәдәнијјәт типинин, башга тәһсил системинин, халга намуслу вә фајдалы хидмәтин әсл јолунун мөвчудлуғуну көстәрмәк, баша салмаг вә инандырмаг иди. Онун өзү тәрчүмеји-һалында јазырды: «...Мирзә Шәфи үрфанын бүтүн мәсәләләрини мәнә тәлгин етди вә гәфләт пәрдәсини мәним көзүмдән ачды».

Мөвчуд гадағаларла, мүһитин, чәмијјәтин тәләбләри илә һамы кими јашамамаг принсипи М. Ш. Вазеһин онда дин хадимләринә гаршы һејрәтамиз шүбһә ојатдығы вахтдан башлады. Руһаниликдән имтина бир тәрәфдән нанкорлуг кими јозулду — Ахунд Һачы Әләскәр кими бир диндарын өвлады «кафирлији» өмүр јолу сечир; дикәр тәрәфдән дә о, тә'минатлы раһат бир кәләчәкдән үз дөндәрмәклә кениш халг күтләсинин инамына, иманына гаршы лагејдлијини, биканәлијини бүрузә вермиш олду. Устадынын көмәклији вә тә'сири сајәсиндә кичик јашларындан, һәлә шүурлу шәкилдә фәалијјәтә башламадығы вахтлардан өзүнү чохлуға гаршы гојду. Һамыдан сечилмәси, һамыдан фәргләнмәси бир сыра һалларда өзүндән асылы олмурду: мәктәбә кетди, јашча өзүндән кичик ушаглар она күлдүләр, тәрчүмәчи дүзәлди, дили јахшы билмәдијиндән чар чиновникләринин иронијасыны, истеһзасыны газанды... Амма М. Ф. Ахундов дөзүрдү, нәләр итирдијини чох көзәл билдији һалда тәәссүфләнмирди. О, руһаниликдән имтина еләдији һалда чар идарәсинә гуллуға дүзәлди, дин хадимлијини чиновниклијә гурбан верди. Мәкәр чиновниклик «ријакар вә шарлатан олмаг»дан вачибдирми? Ахундов рус ордусунда һәрби ишә јох, чар дәфтәрханасына тәрчүмәчилијә дүзәлмишди. Мәгсәд доланачағы тә'мин етмәк, гаршысыалынмаз бир ахынла Шәргә, о чүмләдән Азәрбајчана «һүчүма кечмиш» Гәрб мәдәнијјәти илә үнсијјәтдә, тәмасда олмаг, Мирзә Шәфинин дедији, «башга бир пешә»нин саһиби олмаг иди.

Чиновниклик Ахундова ејни заманда фәалијјәтинин мигјасларыны кенишләндирмәјә имкан верирди (чаризмин шүбһәләри алтында јашајан руһаниләрлә мүгајисәдә дүнја аренасына чыхмаг, Шәрг дөвләтләри илә рәсми әлагә сахламаг чиновник үчүн даһа асан иди) вә онун өзүнүн дә, аиләсинин дә тохунулмазлығы мүәјјән мә'нада тә'мин олунурду. Бүтүн бунлар исә аз иш дејилди. Јашамаг вә мөвчуд олмаг. М. Ф. Ахундов јашамағы сечди. Бунунла да мөвчуд олмағы һәјат девизи сечәнләрин сүстлүјүнә зәрбә вурду.

АХУНДОВУН Тифлисә — чар идарәсинә гуллуға үмидлә вә ја үмидсиз кетмәсиндән асылы олмајараг, тезликлә онун бүтүн иллүзијалары дағылды. «Шәрг поемасы» јарадычылыға тәзә башлајан сәнәткарын анчаг бөјүк бир шаирә һөрмәти, еһтирамы дејилди, «Шәрг поемасы» һәм дә чаризмин һәгиги сәнәтә, әсл сәнәткара гаршы мүртәче мөвгејинин, мүстәмләкә сијасәтинин бүтүн чылпаглығы илә дәрк олунмасы иди. А. С. Пушкин кими сәнәткары өлдүрән «гатилләрдән» М. Ф. Ахундов әсарәтдә галан халгларын сәнәткарына вә сәнәтә гаршы һеч бир һөрмәт, гајғы көзләмирди. Амма јашамаг вә јаратмаг үчүн вәзифәјә садиглик, ишә чан јандырмаг тәләб олунурду ки, хач вә медалларын сајы артсын, рүтбәчә јүксәлсин (сәнәдләрдән бәллидир ки, М. Ф. Ахундов чар ордусунда забит рүтбәсинә мадди чәтинликләри илә әлагәдар гәбул олунмушдур). Әкс тәгдирдә Ахундовун әсәрләринин тамашаја гојулмасына рәсми даирәләрин хүсуси диггәт јетирмәси, пјесләр китабынын нәшринә дөвләт јардымынын алынмасы, әлифба лајиһәси илә әлагәдар Түркијәјә кетмәси мүмкүн олмазды. Пагон вә гәләм, чиновниклик вә јарадычылыг, вәзифә, рүтбә вә вәтәндашлыг — Ахундов һеч вахт алтернатив гаршысында галмајыб, амма гәләмин фајдасы наминә пагондан имтина етмәјиб, әксинә, пагонун имтијазларыны, имканларыны мәһз гәләмин намуслу, вичданлы вә сәмәрәли хидмәтинин табелијиндә сахлајыб.

XIX әсрдә милли рекионларда шәраит елә бир дөзүлмәз һала чатмышды ки, бир нәфәрин вә ја бир нечә шәхсијјәтин ичтимаи фәалијјәтиндән ничат көзләмәк мүмкүн дејилди. Халгын әсрләр боју газандығы вә милли өзүнәмәхсуслуг кими формалашдырыб јашатдығы бир сыра һәјат принсипләри, етик нормалар... низамлајычы тә'сир күчүнү тәдричән итирмишди. М. Ф. Ахундов мәктубларынын бириндә јазырды: «Халгымызын вәзијјәти исә еләдир ки, ону дүшүндүкдә инсан ағламаг истәјир». Чанындан артыг севдији халгынын бу «ағламалы» вәзијјәтини бу вә ја дикәр дәрәчәдә јүнкүлләшдирмәк мәгсәдилә Ахундов бәдии сөзүн өз дөврү үчүн даһа күтләви тә'сир күчүнә малик јени формасындан истифадә едир. Алты комедијасы илә Азәрбајчан әдәбијјатында драм нөвүнүн әсасыны гојур, милли театрын јаранма тарихи онун комедијасынын тамашасындан башлајыр.

ӨМРҮНҮН вә јарадычылығынын һәр бир мәрһәләсиндә М. Ф. Ахундов өзүнү сәнәткар кими, вәтәндаш кими јенидән, тәкрар јетишдирмәк, јаратмаг мәчбуријјәтиндә иди. Бәдии јарадычылыгла јанашы, о, өмрүнүн сонуна гәдәр «Кәмалүддөвлә мәктублары» трактатынын нәшринә вә әлифба лајиһәсинин һәјата кечирилмәсинә чалышмышдыр. Онун јашадығы өмрүнүн дәјәри, мә'налылығы бу ики арзусу уғрунда мүбаризәдә даһа габарыг нәзәрә чарпыр. «Мән о һәрифләрдән дејиләм ки, дүшмән гаршысында диз чөкүб онларын әмринә табе олам. Нә гәдәр ки, сағам... гәләмимлә вурушачағам». Гәләм мүбаризи өзүнүн бу сөзүнә, даһа доғрусу андына сон нәфәсинә гәдәр садиг галды. Ахундовун дүшмәнләри чох иди, о, сијаси, синфи мүбаризә апармадығы үчүн дүшмәнини габагчадан танымырды, буна көрә дә онун дүшмәнләринин тәркиби мүхтәлиф вә зәнкин иди — хан да варды, чиновник дә, шаир дә варды, журналист дә... Амма гәрибә вә һәтта тәәччүблү көрүнсә дә Ахундовун әсас дүшмәнләриндән бири... мәһз «Ахундовун өзү» олмушдур. Дүшмәнләрә гаршы мүбаризәјә гәдәр Ахундов өзүнә гаршы мүбаризә апармышдыр, өзүнүтәсдиги өзү илә мүбаризәдә газанмышды.

Мәкәр о, башга бир өмүр јашаја билмәздими? Талејини Инсан кими јох, инсан кими баша вура билмәздими? Дәрди чәкилән халгын милјонларын дәрдини чәкән онлардан, јүзләрдән бири олмаг — бу өмүр јолуну өзү көнүллү сечмишди, һеч кәс ону мәчбур етмәмишди. Мүгәддәс китабын јазылдығы әлифбанын ислаһаты фикринә дүшдү, мәгсәдинә чатмады, мүасирләринин нифрәтини вә гәзәбини газанды, һәтта бир чох зијалылар онун тәшәббүсүнү бу күн дә бағышлаја билмирләр. Һалбуки, әлифба ислаһаты идејасына түрк зијалылары ондан чох-чох әввәл дүшмүшдүләр, бир чох Шәрг өлкәләриндә онун давамчылары јетишмишди. Ахундовун бәраәтә еһтијачы јохду, амма дәгиг вә објектив мүнасибәтә еһтијачы чохдур. Әдәби-бәдии инкишафы тимсимдән гуртармат мәгсәдилә Фүзули кими даһијә субјектив јанашды. Амма биз әксәр һалларда әдәбијјат тарихиндә белә фактларын олдуғуну унудуруг вә Ахундовла әлагәдар гејри-дәгиг, јанлыш мүлаһизәмизи тәсдиг етмәк үчүн бу фактдан јапышырыг.

«Һичрәтдән бу күнә гәдәр бу сәртликдә бир әсәр јазылмамышды». Белә бир әсәри — фәлсәфи трактаты јазмаг, бүтүн динләрә, о чүмләдән ислам дининә гаршы чыхмаг лазым идими? Лазым идисә кимә, нәјә, нә үчүн?. Ислам динини һәддиндән артыг сәрт јанашмагла онсуз да чох олан дүшмәнләрин сајыны даһа да артырмаға дәјәрдими? Әлифба ислаһаты вә ја мүсәлманчылыға гаршы барышмаз мүбаризә маарифләнмәјин јеканә јолу идими? Ахундов бу фикрә дүшәндә, трактатыны јазанда нә вар-дөвләт арзусундајды, нә дә шан-шөһрәт умурду. «Мәним истәдијим үмумун хејридир. Јохса, аллаһа шүкүрләр олсун ки, мәним јашајыш вәсаитим вә асајишим башга јолларла да тә'миндир. Бу чүр ишләрдән газанча еһтијачым јохдур». Һалбуки мәгсәдинин һәјата кечмәси үчүн о, өз пулуну хәрчләјирди. Ахундов нә Ислам дининә нифрәт едирди, нә дә ислам халгларына. «Ислам халглары фитри габилијјәт нөгтеји-нәзәриндән бүтүн Авропа халгларындан үстүн олмасалар да, әскик дејилдирләр».

Халгын талејиндә јени бир мәрһәләјә чевриләчәк ишин, әмәлин мәс'улијјәти, чавабдеһлији әбәди галыр. Башланан ишин сонракы пешманчылығы вичдан әзабына чеврилир, амма ләкә аддан, имзадан әсрләрлә силинмир. Ахундов бундан, бунун әзабындан горхур, чәкинирди. Онун дүшмәни бу горху, бу хоф иди, мүбаризәси бу горхуја, хофа гаршы иди, чәфакеш Ахундовун хошбәхтлији мәһз бу горхуја, хофа галиб кәлмәсиндә иди. О, көрдүјү ишләрлә әсри јарадырды, буна көрә дә сәһв еләмәмәјә чалышырды. Онун мәғлубијјәти — идејаларынын һәјата кечмәмәси һәм дә онун гәләбәси иди, чүнки, Шәргдә бу идејаларла јашајан ахундовчулар јетишмишди. Тәсадүфи дејил ки, Мирзә Мелкум хан она мәктубунда јазырды: «Сиз бөјүк бир мәрамын бөјүк атасысыз, биз исә Сизин мәрамыныз уғрунда чарпышан мүчаһидләрик; һагг бизим тәрәфимиздә олдуғундан, мән әминәм ки, тез вә ја кеч бизим сә'јләримиз бөјүк нәтичәләр верәчәкдир».

Ахундов намуслу өмүр јашамышды, тарихдә, јаддашларда олдуғундан артыг көрүнмәјә чалышмајыбды. Чүнки, «мән халгы севән- чаны бу јолда гурбан вермәјә һазыр олан бир инсанам» дејән М. Ф. Ахундовун һеч дә һәр бир зијалыја, вәтәндаша нәсиб олмајан тәскинлијә там һагги варды: «Мән халгын елә бир үзвүјәм ки, фикрим, дават вә гәләмимдән башга һеч шејә әлим чатмыр вә әлимдән кәлән һәр иши көрмүшәм».

Ариф МӘММӘДОВ.

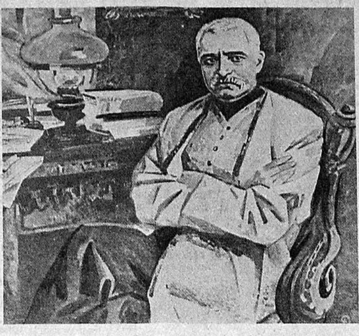

М. Ф. Ахундов. Рәссам Асиф Чәфәров.

Мишел СҮЛЕЈМАН (Ливан)

М. Ф. АХУНДОВУН ВӘТӘНИНӘ САЛАМ!

Мишел Сүлејман бүтүн әрәб Шәргиндә ән мәшһур шаирләрдәндир. О, алимдир, елмләр докторудур, профессордур. Танынмыш философдур.

О, икинчи дәфәдир Азәрбајчаны зијарәтә кәлир. Кечән сәфәриндән сонра о, Азәрбајчан һаггында бир нечә ше'р вә мәгаләләр јазыб Ливан мәтбуатында чап етдирмишдир. М. Сүлејман С. Вурғунун, Р. Рзанын, М. Мүшфигин, Ә. Күрчајлынын, Ч. Новрузун вә башга шаирләримизин әсәрләрини тәрчүмә етмишдир. Инди о, М. Ә. Сабирин «Һопһопнамә»синин тәрчүмәси үзәриндә ишләмәкдәдир.

М. Сүлејман М. Ф. Ахундовун 175 иллик тәнтәнәләриндә иштирак етмәк үчүн Бакыја кәлмишдир. Охучулара тәгдим етдијимиз бу ше'ри шаир Ливанда јазмаға башлајыб Азәрбајчанда битирмишдир.

Чејранлары
Кәлин кими,
Бәсләмисән елиндә сән.
Ал күнәши тутуб кәлдин
Өз мүгәддәс әлиндә сән.
Нә меһрибан көрүшдүк биз,
Диндин күнәш дилиндә сән.
Өз гәлбиндән атәш вердин
Мән исиндим
Кетди һичран,
Одлар јурду.
Азәрбајчан,
Одлар јурду.
Каннатын
Синәсиндә
Сән јанырсан улдуз кими,
Сојуг-сојуг үрәкләри
Парла, әрит,
Сән буз кими.
Ичим сәнин булағындан
Өпүм сәнин торпағындан.
Мән гәтрәјәм,
Сәнсә үмман,
Одлар јурду.
Азәрбајчан,
Одлар јурду.
Сән ки, күләк тәранәли,
Сән ки, дәниз әтирлисән,
Уча-уча чинарлардан
Јашыл-јашыл чәтирлисән.
Сән күнәшин нуру кими
Доғулдун јер күрәсиндә.
Тарих сәнин,
Сән тарихин синәсиндә.
Јолларына күл сәпилсин
Әлван-әлван, —
Одлар јурду.
Азәрбајчан,
Одлар јурду.
Сәнин бөјүк агибәтин —
Әсрләрдән варыб кечән —
Зәһмәтиндир.
Зәһмәтин дә гүдрәтиндир.
Өз сујуну —
Халгын бүллур чешмәсиндән
Еркән ичән
сәнәтиндир.
Сән билирсән
Сәбир нәдир,
Дөзүм нәдир,
мәрдлик нәдир.
Сәнин зәкан
Јер тәкиндә космосадәк
Кедиб чатан мө'чүзәдир.
Гүчағында мәғрур кәнчлик
Кәләчәјә мәғрур кедир.
Кәл, гардашым,
Гәлбимиздән
Биз нур сачаг
јер үзүнә —
чатмаг үчүн.
Арзуларын, үмидләрин
Күндүзүнә.
Көрүшүмүз гој узансын
Заман-заман,
Одлар јурду.
Азәрбајчан,
Одлар јурду.

Тәрчүмә едәни: Нәби ХӘЗРИ.

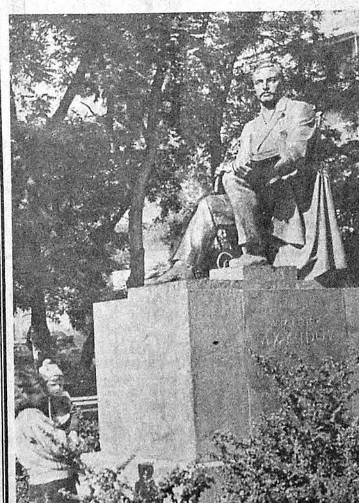

М. Ф. Ахундовун абидәси (Бакы).

АХУНДОВ ВӘ ТИФЛИС

ТИФЛИС М. Ф. Ахундовун икинчи вәтәни олмуш, јазычы өмрүнүн әсас һиссәсини бурада јашамыш, бүтүн јарадычылыг фәалијјәти бурада күрчүләр арасында кечмишдир. Тифлисдә јашадығы дөвр әрзиндә о, күрчү халгынын һәјат тәрзилә јахындан таныш олмуш, адәт вә ән'әнәләрини өјрәнмиш вә талеји Азәрбајчан халгынын талејинә чох бәнзәјән бу халга дәрин рәғбәт һисси бәсләмишдир. Тәсадүфи дејилдир ки, онун достлары сырасында онларча күчлү зијалыларынын адларына раст кәлирик.

XIX әсрдә Тифлис, Гафгазын инзибати мәркәзи олдуғу кими, һәм дә мәдәни мәркәзләриндән иди. Загафгазија халгларынын бир чох мүтәрәгги, маарифпәрвәр вә габагчыл нүмајәндәләри бурада бир-бири илә достлуг едир, Загафгазија халгларынын әсрләр боју давам едиб кәлән достлуғуну даһа да мөһкәмләндирмәјә чалышырдылар.

Тифлисдә ејни заманда чарын «исти Сибир» дејә сүркүн етдији бир сыра габагчыл рус ичтимаи хадимләри дә јашајырдылар.

Бунларын чоху 1825-чи ил үсјанындан сонра Гафгаза сүркүн едилмиш бир чох декабрист зијалылардан ибарәт олуб, бөјүк рус халгынын вәтәнпәрвәр оғуллары идиләр. А. Бестужев-Марлински, А. Одојевски вә башгалары Грибоједовун достлары, Пушкинин мәсләк јолдашлары идиләр.

Бу дөврдә Тифлисдә Азәрбајчан халгынын габагчыл мүтәрәгги јазычыларындан А. Бакыханов, М. Ш. Вазеһ, ермәни мүтәфәккирләриндән Х. Абовјан, күрчү халгынын мәшһур ичтимаи хадими вә јазычыларындан А. Чавчавадзе, Г. Орбелиани, Н. Бараташвили, К. Серетели јашајыб јарадырдылар. Шүбһәсиз ки, Авропа мәдәнијјәти илә танышлыгла бәрабәр Азәрбајчан, рус, күрчү, ермәни халгларынын мүтәрәгги фикирли сәнәткарларынын јашадығы Тифлис мүһити дә Мирзә Фәтәли Ахундовун дүнјакөрүшүнүн формалашмасында мүһүм рол ојнамышдыр.

Онун достлары вә танышлары арасында мүхтәлиф милләтдән олан габагчыл зијалылар — рус, күрчү, ермәни јазычы вә шаирләри вар иди. Онун Тифлисдә таныш олуб достлуг етдији адамлардан бири декабрист үсјанынын иштиракчыларындан олан А. Бестужев-Марлински иди.

А. Бестужев-Марлински өзүнүн кәнч достларындан Азәрбајчан вә фарс дилләрини өјрәнирди. Әлбәттә, онларла достлуғуна хүсуси әсәрләр һәср етмишдир. Онун «Түрк гызы», «Бәдбәхт Сона», «Һәзәрпешә» вә дикәр әсәрләри бу мөвзуја һәср едилмишдир.

Ики гардаш халгын достлуғуну тәчәссүм етдирән М. Ф. Ахундов вә Х. Абовјан бүтүн һәјат вә јарадычылыгларыны доғма халгларынын сәадәтинә, кәләчәк инкишафына, мәдәни халглар сәвијјәсинә галхмаларына һәср едәрәк, Азәрбајчан вә ермәни халгларынын тәрәггисинә мане олан деспотизмә, чәһаләтә, динә, фанатизмә, көһнә адәт вә ән'әнәләрә гаршы өз гәләмләри илә јорулмадан мүбаризә апармышлар.

Күрчү зијалыларындан К. Ериставы (1811—1864) Мирзә Фәтәлинин ән чох севдији достлардан бири иди. О, бир чох чәһәтдән М. Ф. Ахундова јахын олан сәнәткар вә ичтимаи хадим иди.

Јарадычылыға тәхминән Мирзә Фәтәли илә бир заманда башлајан К. Ериставы күрчү драматуркијасынын баниси олмагдан әлавә, 1850-чи илдә јени күрчү театрынын әсасыны гојмушду. Һәр ики јазычы јарадычылыға Тифлисдә театр һәјатынын чанландығы дөврдә башламыш вә әсәрләри Тифлис театрында тамашаја гојулан А. С. Грибоједовун «Ағылдан бәла», Н. Гоголун «Мүфәттиш» кими әсәрләриндән тә'сирләнмишләр.

К. Ериставынын комедијалары Тифлис театрында бөјүк мүвәффәгијјәтлә ојнанылмышдыр. Һәмин театрда М. Ф. Ахундовун комедијалары да сәһнәјә гојулмушдур. Бу ики бөјүк јазычы бурада таныш олмуш вә танышлыг сонрадан достлуға чеврилмишдир.

Өз күрчү достунун јарадычылығыны диггәтлә изләјән М. Ф. Ахундов К. Ериставынин әсәрләрини вә инчәсәнәт саһәсиндәки фәалијјәтини вәтәнә хидмәтин парлаг нүмунәси кими гијмәтләндирирди. О, бу һагда јазырды: «Азәрбајчан вә күрчү дилиндә драм әсәрләринин јазылмасы көрүнмәмиш бир һадисәдир. Бу ишдә биринчилик, шан-шөһрәтә лајиг К. Ериставија вә мәнә мәхсусдур».

М. Ф. Ахундов Тифлисдә јашадығы заман таныш олдуғу күрчү зијалыларындан бири дә журналист К. Серетелидир. К. Серетели Азәрбајчан халгынын јахын досту олмуш вә Азәрбајчан халгынын тарихинә даир бир сыра мараглы мәгаләләрин мүәллифидир. Һәтта К. Серетели Азәрбајчан дилиндә «Кәнд тәсәррүфаты» гәзети бурахмаг фикриндә олмушдур. Мараглыдыр ки, күрчү журналистләринин јығынчағында галдырылан бу мәсәлә һаггында биз Мирзә

ӘДӘБИ МҮҺИТИ

Фәтәли Ахундовун архивиндәки гејддән мә'лумат алырыг. Шүбһәсиз, К. Серетелинин бу фикри Мирзә Фәтәли Ахундову чох севиндирмишдир.

Мирзә Фәтәли Ахундовун 1850—1856-чы илләрдә јаратмыш олдуғу классик комедијалар габагчыл рус вә күрчү мәдәни даирәләриндә фәрәһли бир һадисә, Гафгаз әдәби һәјатында бөјүк бир јенилик кими гаршыланды.

1853-чү илдә исә Тифлисдә Мирзә Фәтәли Ахундовун беш комедијасы рус дилиндә чап олунду вә Тифлис мәтбуатында јүксәк сәнәт әсәрләри кими гијмәтләндирилди. Артыг о, бүтүн Гафгаз мигјасында танынмыш јазычы вә ичтимаи хадим иди. Тифлисин ичтимаи-мәдәни һәјатында бөјүк фәаллыг көстәрән Ахундов, рәсми дөвләт вәзифәсиндән башга, елми чәмијјәтләрин ишиндә, чохчилдлик мәчмуәләрин нәшриндә дә һәвәслә чалышырды. Бу илләрдә М. Ф. Ахундовун әдәби ирси габагчыл күрчү зијалыларынын да диггәт мәркәзиндә олмушдур.

1884-чү илдә мәшһур күрчү әдиби И. Чавчавадзенин редакторлуғу илә чыхан «Иверија» журналында тәнгидчи Г. Гвинашвили Гафгаз халгларынын һәјатындан бәһс едәркән, М. Ф. Ахундовун комедијаларында Азәрбајчан ичтимаи варлығынын долғун бәдии тәсвири верилдијини гејд едирди.

БӨЈҮК АЗӘРБАЈЧАН јазычысынын күрчү халгына танындылмасында, онун әсәрләринин күрчү дилинә тәрчүмә олунуб, тамашаја гојулмасы ишиндә мәшһур күрчү шаири вә ичтимаи хадими А. Серетелинин мүстәсна хидмәти олмушдур.

1897-чи илдә Акаки Серетели Мирзә Фәтәли Ахундовун «Вәзири-хани-Ләнкәран» адлы пјесини «Ханын вәзири» («Ханис вәзири») ады илә тәрчүмә етмиш вә өзүнүн «Кребули» адлы ајлыг мәчмуәсиндә чап етмишди. А. Серетели тәрчүмәнин мүгәддимәсиндә јазырды: «Бу пјес, Мирзә Фәтәли Ахундовун тәрәфиндән јазылмышдыр. Ахундов Воронсов дөврү јазычысы олмуш, әдәби сәһнәјә бизим К. Ериставы илә бир вахтда кәлмиш вә бөјүк јарадычылыг мәһарәти көстәрмишдир. Онун әсәрләри азәрбајчанлыларын һәјатыны күзкү кими әкс едир».

Акаки Серетели Мирзә Фәтәли Ахундовун дәрин мәзмунлу пјесләриндән бирини тәрчүмә вә нәшр етмәклә ики гардаш халгын мәдәнијјәтинин бир-биринә јахынлашмасы ишинә бөјүк хидмәт көстәрмишдир.

«Сәркүзәшти-вәзири-хани-Ләнкәран» пјеси 1898-чи илдә күрчү сәһнәсиндә тамашаја гојулду, бөјүк мүвәффәгијјәт газанды.

А. Серетели тамашадан сонра «Тсонобис Пурсели» гәзетиндә хүсуси бир мәгалә илә чыхыш едәрәк Ахундовун јарадычылығы һаггында әтрафлы мә'лумат вермиш вә ону чох јүксәк гијмәтләндирмишдир. Мәгаләдә охујуруг: «Вәзири-хани-Ләнкәран» пјеси, әсәрләри харичи дилләрә дә тәрчүмә едилмиш Азәрбајчан јазычысы Мирзә Фәтәли Ахундовун гәләминин мәһсулудур. Вахтилә рус јазычылары она диггәт јетирмишләр; инчәсәнәти јахшы билән исте'дадлы тәнгидчи Аполлон Гигорјев ону Молјерлә мүгајисә етмишдир.

Үмумијјәтлә, Ахундовун пјесләри усталыгла јазылмыш вә бизим гоншу азәрбајчанлыларын һәјатыны күзкү кими әкс етдирир. Е'тираф етмәлијәм ки, бизим пјесләрдә тез-тез раст кәлдијимиз вә тәәссүфүмүзә сәбәб олан бош сөзләр, мә'насыз һырылтылар бу пјесдә јохдур. Биз күрчүләр бу јазычыны јахшы таныдығымыз үчүн вә гоншумуз олан азәрбајчанлыларын һәјаты бизим тәрәфимиздән јахшы өјрәнилмәдији үчүн мән онун әсәрләриндән бири олан «Ханын вәзири» пјесини көтүрүб тәрчүмә етдим».

А. Серетели бу пјеси күрчү дилинә 1853-чү илдә Мирзә Фәтәли Ахундовун Тбилисидә рус дилиндә нәшр олунмуш «Комедијалар» китабындан тәрчүмә етмишдир. Бу да мә'лумдур ки, һәмин китабдакы әсәрләри рус дилинә Мирзә Фәтәли Ахундов өзү тәрчүмә етмишдир.

А. Серетелинин тәрчүмәси оријинала вә рус дилиндәки тәрчүмәјә чох ујғундур. О, тәрчүмәјә бир јарадычы кими јанашмышдыр. Әсәрин руһуну, оријинала хас олан хүсусијјәтләри сахламаг үчүн тәрчүмәчи күрчү дилиндә олан мүвафиг идеомалар вә халг ифадәләрини јерли-јериндә вә мәгсәдәујғун шәкилдә ишләтмишдир. Бу да тәрчүмәнин даһа чанлы чыхмасына сәбәб олмушдур.

СОВЕТ һакимијјәти илләриндә күрчү охучулары вә әдәбијјатчыларынын М. Ф. Ахундова марағы, мәһәббәти даһа да артмышдыр.

Бу бөјүк әдибин әдәби ирсинин Күрчүстанда тәблиғ едилмәси ишиндә көркәмли күрчү шаири, Дөвләт мүкафаты лауреаты, академик И. Гришашвилинин әмәји бөјүкдүр. Илләрдән бәри гардаш совет халглары әдәбијјатларынын тәрчүмә, нәшр вә тәдгиг едилмәси саһәсиндә чалышан И. Гришашвили М. Ф. Ахундовун, А. С. Пушкинин өлүмүнә һәср етдији мәшһур поемасыны һәлә 1932-чи илдә күрчү дилинә нәсрлә тәрчүмә етмиш вә кириш мәгаләси илә бирликдә «Дроша» журналында (1932, № 5) чап етдирмишдир. Сонралар И. Гришашвили 1938-чи илдә М. Ф. Ахундовун анадан олмасынын 125 иллик јубилеји мүнасибәтилә ону нәзмә чәкиб ајрыча китаб һалында нәшр етдирмишдир. Китаб Гришашвилинин мүфәссәл мүгәддәмәси илә чап олунмушдур.

Мүгәддәмәдә И. Гришашвили күрчү охучусуну М. Ф. Ахундовун һәјат вә јарадычылығы илә таныш едир, онун күрчү мәдәнијјәти илә әлагәси һаггында данышыр. Бурада поеманын сәтри тәрчүмәсини она Әзиз Шәрифин вердијини дә көстәрир. Гришашвили ше'ри нечә тәрчүмә етдији һаггында јазыр:

Серетелинин тәрчүмәси онун 1949-чу илдә Тбилисидә күрчүчә чап олунмуш «Әсәрләри күллијјаты»нын бешинчи чилдинә дә дахил едилмишдир.

«Ше'рин әсли әлли бејтдән ибарәтдир. Гәзәл формасында јазылмышдыр. Мән исә ону Шота Руставелинин 16 һечалы «Шаири» формасы илә тәрчүмә етмишәм; чүнки бу форма күрчү дилинә ујғун кәлир».

И. Гришашвили Мирзә Фәтәли Ахундовун јарадычылығына јүксәк гијмәт верир. Халглар достлуғуну тәрәннүм едән бу бөјүк јазычынын әсәрләри илә өз халгыны таныш етмәји өзүнүн мүгәддәс борчу һесаб едир: «Бу тәрчүмә илә мән Азәрбајчан халгы гаршысында онун өлмәз класики Мирзә Фәтәли Ахундовун анадан олмасынын 125 иллији мүнасибәтилә өз шаирлик борчуму јеринә јетирирәм».

Азәрбајчан әдәбијјатындан көзәл тәрчүмәләри илә фәргләнән Александр Лордели исә 1934-чү илдә М. Ф. Ахундовун «Алданмыш кәвакиб» әсәрини күрчү дилинә тәрчүмә етмишдир. Һәмин тәрчүмә Тбилиси Дөвләт нәшријјаты тәрәфиндән нәшр олунмуш, Азәрбајчан әдәбијјаты нүмунәләриндән ибарәт мүкәммәл мәчмуәләрдән бири олан бу китаб Әзиз Шәрифин мүфәссәл мүгәддимәси илә чап олунмушдур. Тәрчүмә оријинала чох јахын олуб сәлист күрчү дили илә верилмишдир.

Тбилисинин Мјасников күчәсиндә 35 нөмрәли евин диварында бир хатирә лөвһәси вурулмушдур. Онун үзәриндә јазылмышдыр: «Бу евдә Азәрбајчан философу вә јазычысы Мирзә Фәтәли Ахундов јашамышдыр. (1812—1878). Күрчү халгы бу еви гардаш Азәрбајчан халгы илә тарихи достлуғунун әзиз бир абидәси кими горујур вә һазырда бу бина Мирзә Фәтәли Ахундовун ев-музејинә чеврилмишдир.

Сара ГӘҺРӘМАНОВА.

ГОНАГ СӨЗҮ

ДӨВРҮН ӘСАС СИМАСЫ

Мән Венетсија университетинин түрк дилләри вә әдәбијјаты мүәллимијәм. Азәрбајчанла даһа ардычыл шәкилдә мәшғул олурам; сизин халгынызла танышлығы Чәнуби Азәрбајчанын Зәнчан шәһәриндән башламышам. О заман М. Ә. Мө'чүзүн ше'рләрини италјан дилинә тәрчүмә етдим. Инди Гөвси Тәбризини, М. П. Вагифи тәрчүмә етмәклә мәшғулам.

М. Ф. Ахундовун јубилејиндә иштиракыма чох шадам. Мәни XIX әср Азәрбајчан әдәби-мәдәни мүһити чохдан марагландырыр. XIX әсрин мәшһур мәктәбләрини — «Мәчлиси-фәрамушан», «Мәчлиси-хамушан» вә с. арашдырыб өјрәнирәм. Тифлис мүһити илә әлагәдар мәнбәләри тәдгиг едирәм. М. Ф. Ахундов исә, шүбһәсиз, бу дөврүн әсас симасыдыр, әдәби-мәдәни фикрин уғурлары да, чәтинликләри дә онун јарадычылығында ифадә олунур.

Азәрбајчан дилини билмәјим сизин әдәбијјатынызы, мәдәнијјәтинизи өјрәнмәкдә мәнә чох көмәк едир. Әминәм ки, јубилеј уғурла кечәчәк, биз өлкәмизә мәмнун гајыдачағыг.

Чампјеро БЕЛЛИНЧЕРИ, (Италија).

ФРАНСЫЗ ПРОФЕССОРУНУН ҮРӘК СӨЗҮ

Мирзә Фәтәли Ахундов исте'дадынын пәрәстишкарлары сырасында Парисдәки түркологија институтунун директору, Сорбонна университетинин профессору Лаун Базен дә вардыр. Ијирми беш илдән чохдур ки, о, өзүнүн јаздығы кими, «Бөјүк Азәрбајчан мүтәфәккиринин вә јазычысынын» әсәрләрини тәдгиг вә тәрчүмә едир. Һәм дә профессор өзүнү көркәмли Азәрбајчан сәнәткарынын јарадычылығынын «еһтирасли вә чошғун пәрәстишкарлары» сырасына дахил едир.

Профессор билдирир ки, һәлә 1967-чи илдә Галлимар нәшријјаты Азәрбајчан драматуркијасы банисинин комедијаларыны онун тәрчүмәсиндә ЈУНЕСКО коллексијасында дәрч етмишдир. Бөјүк драматург фанатизмә вә сосиал әсарәтә гаршы мүбаризәдә әһәмијјәтли рол ојнамыш, өмрүнүн ахырынадәк маариф тәрәфдары олараг галмышдыр. (Азәринформ).

Ахыр шәнбә

ӨМҮРДӘН БИР АЈ

«Ахыр шәнбә»нин өтән бурахылышы мүәјјән сәбәбләрә көрә охучулара сентјабр ајынын сон шәнбә нөмрәсиндә дејил, гәзетин нөвбәти нөмрәсиндә тәгдим едилмишди. Һәм дә хүсуси емблемсиз, тәгдиматсыз-филансыз. Лакин үстүнә үнван әвәзинә ики кәлмә сөз—«Ахыр шәнбә» јазылмыш зәрфләр јенә әввәлкитәк өз үнванына јетишмишдир.

Тәһсил проблеми илә әлагәдар тәртиб етдијимиз өтән анкет-сорғуја кәлән чаваблары үмумиләшдирәркән һансы гәнаәтләрә кәлмәк олар?

Илк суалла бағлы алдығымыз чавабларда охучулар бир-биринә зидд мүлаһизәләр сөјләјирләр. Али вә орта мәктәбләрин мөвчуд тәһсил системи охучуларын әксәријјәтини тә'мин едир. Лакин конкрет вәзијјәтин гијмәтләндирилмәсиндә мүбаһисәләр, субјектив рә'јләр дә јох дејилдир. Јахшысы будур, бә'зи чавабларла таныш олаг:

«Нә гәдәр ки, савадлы кәнчләр институтлардан кәнарда галачаглар, онларын јеринә савадсызлар гәбул едиләчәк, бачарыгсыз мүтәхәссисләр бир о гәдәр чох олачаг. Кәмалә Мусајева, Бакы шәһәри».

«Орта мәктәбләрдәки мөвчуд тәһсил системи мәни тә'мин етмир. Тәкчә буну нәзәрә алмаг кифајәтдир ки, орта мәктәб мә'зунлары әлавә һазырлыгсыз али мәктәбләрә гәбул олунмурлар. Шәлалә Бабајева, С. М. Киров адына АДУ-нун тәләбәси».

«Орта мәктәбдә илин бешалты ајыны дәрс кечирик. Галан ајларда исә бизи тәсәррүфат ишләри көрмәјә апарырлар. Белә охумагла һансы саваддан данышмаг олар? Разијә Һәсәнова, Шамхор рајонундакы Планкәнд орта мәктәбинин мә'зуну».

Икинчи суал белә иди: али вә орта ихтисас тәһсили мәктәбләриндә гәбул гајдаларынын тәкмилләшдирилмәси илә әлагәдар һансы мүлаһизәләриниз вар? Охучуларын бу барәдә фикирләри мүхтәлифдир. Тәклифләр исә тәхминән ејнидир: негатив һаллары арадан галдырмадан тәкмилләшдирмәдән сөһбәт ачмаға дәјмәз.

Үчүнчү суала алдығымыз чавабларын әксәријјәтиндә мөвчуд вахт—гәбул имтаһанларынын чари илдә кечирилдији вахт тәгдир едилир.

Дөрдүнчү суалла бағлы алдығымыз чавабларда ән мүхтәлиф негатив һаллардан сөһбәт кедир:

«Негатив һаллар күт тәһсилдән вә симасызлыгдан төрәјир. Әгидәсизлији исә гејд етмәјә дәјмәз. Бајрам Бабазадә, Артјом НГЧИ-нин чилинкәри».

«Негатив һалларын баш вермәсинин бир сәбәби вар: вичдансызлыг. Кәмалә Мусајева, Москва шәһәри, франсыз дили мүәллимәси».

«Гәбул имтаһанларына ән чох мане олан амил танышлыгдыр. Бу, јахшы тәләбәнин үзә чыхарылмасына мане олур. Орта мәктәбдә охујан јох, «сүрүнән» ушагларын тәләбә адыны дашымасы да буну демирми?! Һәјат Гасымова, Нахчыван тикиш фабрикинин фәһләси».

«Мән бүтүн негатив һалларын сәбәбини имтаһан заманы јухарыдан нәзарәтин пис олмасында вә бир дә али мәктәби рүшвәтхорлуг мәнбәјинә чевирән мүәллим вә профессорларда көрүрәм. Улдуз Һашымов, Бакы 2 нөмрәли тахыл мәһсуллары комбинатынын ишчиси».

Бешинчи суала чаваб ахтаран охучуларымыз чох кәрәкли вә мараглы тәклифләр сөјләјирләр. Бизчә, тәһсилин кејфијјәт дәрәчәсинин јүксәлдилмәсиндә һәмин васитәләрдән истифадә етмәк мүмкүндүр. Мәсәлән:

«Зәннимчә, мүәллимләрин һәддән артыг тәләбкарлығы бир гәдәр јумшалса, тәһсилин кејфијјәти, әксинә, јахшылашар. Күллү Моллајева, Кировабаддакы С. Орчоникидзе адына тохучулуг комбинатынын технологу».

«Тәһсилин кејфијјәтини јүксәлтмәк үчүн биринчи нөвбәдә шакирдләрин дәрсдәнкәнар ишләрә чәлб олунмасына сон гојмаг лазымдыр. Дәрсдәнкәнар иш дедикдә мән тәләбәләрин вә шакирдләрин памбыг, үзүм јығымына чәлб олунмасыны нәзәрдә тутурам. Фикрәт Чаһанкиров, Пушкин рајонундакы Низами адына колхозун үзвү».

«Мәним фикримчә, мәктәбләримиз тезликлә мүасир аваданлыгла тә'мин едилсә вә груплашмыш синифләр ачылса, бу, тәһсилин кејфијјәтини јүксәлдә биләр. Арзу Исајева, Бакынын Бинә гәсәбәсиндәки 117 нөмрәли орта мәктәбин шакирди».

Али вә орта ихтисас мәктәбләринә гәбул заманы бә'зи абитуријентләрә күзәштли үстүнлүкләр верилир. Алтынчы суала чаваб јазан охучуларымыз бу мәсәләјә өз мүнасибәтләрини билдирирләр:

«Гәбул заманы иш стажына көрә үстүнлүк верилмәсинин тәрәфдары дејилләм. Биринчиси, бәлкә киминсә ишләмәјә имканы јохдур. Икинчиси, бәлкә орта мәктәбдән кәлән абитуријентин билији истеһсалатдан кәләнин билијиндән даһа јүксәкдир. Мәни ән чох нараһат едән исә һазырлыг шө'бәсинә ики илдән аз стажы оланлар вә иш стажы олмајанларын гәбул олунмамасыдыр. Бәлкә онунчу синфи битирән кәнч имтаһандан кәсилдикдә, ја да мүсабигәдән кечмәдикдә һазырлыг шө'бәсинә кирсә, даһа јахшы олар; һәм билијини мөһкәмләндирәр, һәм дә али мәктәбә манеәсиз дахил олар. Тәркүл Шәфәгәтова, Масаллы рајону, Мәммәдоба кәнд сакини».

«Гәбул заманы јалныз вә јалныз билијә үстүнлүк верилмәлидир. Һәр һансы күзәштләр негатив һаллара кәтириб чыхара биләр. Шаһин Әлијев, Көјчај рајону, Мырты кәнди».

«Али мәктәбләрә гәбул заманы ән чох сечдији ихтисас үзрә даһа чох иш стажы олан абитуријентләрә үстүнлүк верилмәси һеч дә тәгдирәлајиг һал дејил. Ахы, бә'зи архалылар вар ки, өзләринә формал иш стажы јаздырырлар. Сонра исә али мәктәбә үз тутурлар. Мәрзијјә Садыгова, Имишли рајону, Хошчобанлы кәнди».

Једдинчи суала алдығымыз чавабларда охучулар екстерн јолу илә тәһсил вә гәбул гајдаларыны там мүдафиә едирләр.

Дәрсликләрин кәмијјәт вә кејфијјәти барәдә нә демәк олар? Сәккизинчи суал бу барәдә иди. Вә алдығымыз чавабларын, демәк олар ки, һамысында охучулар бу мәсәләләрин гејри-гәнаәтбәхш вәзијјәтиндән килејләнирләр.

«Бир дә көрүрсән ки, бир синфә чәмиси 3—4 әдәд дәрслик пајланылыр. Нәтичәдә, һеч дә шакирдләрин һамысы дәрсини вахтында өјрәнә билмир. Мүәллим исә дејир: сабаһ валидејнсиз мәктәбә кәлмә. Јазыг валидејн! Мәктәбә кәлмәклә дәрслик чохалачаг?! Зејнәб Мәрдијева, Бакы шәһәри, Разин гәсәбәси».

«Али мәктәбләримизин бә'зиләриндә елә фәнләр вар ки, һәмин фәннә аид дәрсликләрин һамысы рус дилиндәдир. Бу исә русча кифајәт гәдәр билмәјән тәләбәләр үчүн билирсиниз нә демәкдир? Тамилла Чәфәрова, Бакы шәһәри, мүәллим».

«Дәрсликләрин әксәријјәтинин кәмијјәти аз, кејфијјәти ашағы сәвијјәдәдир. Бундан башга, Азәрбајчан дилиндә тибби дәрсликләр тапмаг мүшкүл мәсәләдир. Һејран Гәдирова, Сумгајыт шәһәри».

Доггузунчу суала кәлән чавабларын әксәријјәтиндә чари илин гәбул гајдаларында мүәјјән ирәлиләјиш олдуғу сөјләнилир. Лакин охучулар һәлә објективлијин, доғрулуғун, сафлығын, әдаләтин там һөкм сүрмәдијиндән шикајәтләнирләр. Мәктубларда ајры-ајры институт вә техникумлара гәбул заманы баш верән негатив һалларын сәбәби изаһ олунур: бә'зи мәктубларда мүәллимләрлә абитуријентләр арасындакы мүнасибәтләр аз гала lәтифә сәвијјәсинә чатдырылыр. Сәбәбләр чохдур: рүшвәтхорлуг, гоһумбазлыг, лагејдлик, наданлыг, нәзарәтсизлик, фырылдагчылыг... Бир сөзлә, вәтәндашлыг һиссинин олмамасы. Нәдәнсә, гәбул гајдаларыны чидди шәкилдә позан әксәр мүәллимләр елә дүшүнүрләр ки, онларын әмәлләрини чох аз адам билир. Лакин мәктублара истинад едәрәк ичтимаи рә'јин објектив олдуғу гәнаәтинә кәлмәк мүмкүндүр. Биз ајры-ајры шәхс вә мәктәбләрин ад вә үнваныны садаламасаг да, алдығымыз чаваблары әсас тутуб дејә биләрик: гәбул гајдаларында чидди гүсурлар галмагдадыр.

Гах рајонунун Зәрнә кәндиндән Бәсти Мурадованын, Нефтчала рајонунун Дөрдләр кәндиндән Илһамә Нәчәфованын, В. И. Ленин адына АПИ-нин тәләбәси Вүгар Һүсејновун, 2 нөмрәли тибб мәктәбинин тәләбәси Шәлалә Рзајеванын, С. Ағамалыоғлу адына Аз.КТИ-нин тәләбәси Һүммәт Һүммәтовун, С. М. Киров адына АДУ-нун лаборанты Мәлаһәт Нәчәфованың, Товуз рајонундан Меһпарә Сәфәрованын, Исмајыллы рајонундан Үлвијјә Искәндәрованын, Масаллы рајонундан Јасәмән Әбилованын вә башгаларынын чавабларында да мараглы мәсәләләрә тохунулур, кәрәкли тәклифләр ирәли сүрүлүр.

Нөвбәти анкет-сорғуда исә мода (дәб) проблеминә тохунмаг истәјирик.

Фируз МУСТАФАЈЕВ.

АНКЕТ-СОРҒУ

— Адын, фамилијан, атанын ады.
— Үнванын, иш јерин, сәнәтин.
— Јашын, аилә вәзијјәтин.

1. Мода вә онун тарихи барәдә нә билирсиниз?
2. Дәб барәдә кедән мүбаһисәләрә мүнасибәтиниз?
3. Дәблә ајаглашмаг: бу анлајышы нә чүр гијмәтләндирирсиниз?
4. Јени модаларын тәтбиги, тәблиғи илә бағлы һансы васитәләрдән истифадә едирсиниз? Мода журналлары алырсынызмы?
5. Сон вахтлар өлкәмизин мүхтәлиф шәһәрләриндә кечирилән көзәллик мүсабигәләринә мүнасибәтиниз.
6. Гочалыг чағларында сон дәблә кејинмәји севән көркәмли мүтәфәккирләрдән бири дејирди ки, гој мәнә көһнә дәблә кејиндијим үчүн јох, јени дәблә кејиндијим үчүн истеһза етсинләр. Бу барәдә сизин фикриниз?
7. Мода адамларын зөвг, давранышы вә әхлагына тә'сир көстәририрми? Көстәрирсә, нечә?
8. Мода вә мәдәнијјәт. Бу мәфһумлар арасында әлагәләр вә фәргләри нәдә көрүрсүнүз?
9. Модаја мүнасибәт мәсәләсиндә нәсилләрин бахышлары арасында кәскин фәрг, фикир ајрылығы һисс едирсинизми?
10. Һәр чүр дәбә алудә олмаг лазымдырмы? Дәбә мүнасибәтдә мәнфи һалларын тәзаһүрү мүмкүндүрмү?
11. XXI әсрин модасыны нечә тәсәввүр едирсиниз?

— Үмумиләшдиричи суал: өтән ајын јаддагалан һадисәси.

РЕСПУБЛИКА ЛЕНИН КОМСОМОЛУ МУКАФАТЫ ЛАУРЕАТЫ

ВАГИФИН ЈАДИКАРЫ

Фото С. Расиминдир.

...Һәлә орта мәктәб илләриндә мәни чәзб етмишди өзүнә. Пәрәстиш едәјирдим сәнәтинә. Гулаг асмагдан дојмурдум мусигисинә. Вагиф Мустафазадәни дејирәм... Истәјирдим ки, журналист олум, онунла көрүшүм вә һаггында дүшүндүкләримн кағыз үзәринә көчүрүм.

Амма бу, мәнә нәсиб олмады. Һәјатдан вахтсыз кетди...

...Әвәзиндә, инди онун гојуб кетдији мәнзилдә өзү гәдәр исте'дадлы гызы илә үз-үзә, көз-көзә отуруб сөһбәт едирәм. Әзизә Мустафазадәни дејирәм... Амма онунла онун өзү барәсиндә сөһбәт еләмәк о гәдәр дә асан дејил: хатирәләр чөзәләнир, Вагиф јада дүшүр.

—Атам евдән чыхан кими кечирдим ројалын архасына, —Әзизә хатырлајыр.—Дүздүр, нотлары билмирдим, амма һансы сәсин һансы дилә мәхсус олдуғуну билирдим. Бармагларымы дилләрин үзәриндә кәздирир, гәрибә импровизасијалар едир, чала-чала мүхтәлиф сәсләр чыхарырдым. Һәрдән атамла анам кизлинчә мәнә гулаг асырдылар. Тәәччүблә сорушурдулар ки, буну һарадан өјрәнмисән? Ловғалыгла чаваб верирдим ки, бәс, бу, Бахын филан фугесинә, бу исә Бетһовенин филан сонатасына импровизасијадыр. Инди буну хатырлајанда хәчаләт чәкирәм; бир көр ушаглығымла кими алдатмаға чалышмышам? Вагиф Мустафазадәни!.. Үч јашымда баш верән бир һадисәни исә һеч чүр јаддан чыхара билмирәм. Бөјүк клублардан бириндә бөјүк бир тәдбир кечирилирди. (Сонрадан өјрәндим ки, бу, Дзержински адына клубда Асија, Африка вә Латын Америкасы кәнчләринин бејнәлхалг форуму имиш). Атам мәни дә апармышды өзүјлә. Консерт кедирди. Биз пәрдә архасында отурмушдуг. Нөвбә атама чатды. Сәһнәјә чыхды. Бир нечә әсәрини чалды. Алгыш сәсләриндән гулагларым тутулурду. Тамашачылар атамы бурахмаг истәмирдиләр. Јенидән сәһнәјә гајытды. Јенә чалды. Јенә гајытды. Јенә алгышлар кәсилмәди. Бу дәфә ондан јапышдым ки, бәс, мән дә сәнинлә сәһнәјә чыхырам; сән чаларсан, мән охујарам. Тәбии ки, разылыг вермәди. Амма мәнә дә Әзизә дејәрдиләр. Атамын архасынча сәһнәјә чыхдым. Вә о чалды, мән охудум. «Чал, ојна» маһнысыны. Индики кими јадымдадыр, «Р» дејә билмирдим, одур ки, «Мәһлибаным, Мәһлибан, дуј, ојна, чал, ојна» дејирдим. Нә исә... Маһны сона чатды. Илаһи, зал нә күнә дүшмүшдү?! Нечә алгышлајырдылар атамла мәни?! Икинчи бир маһны да охумалы олдум. «Гара гашын вәсмәси». Јенә дә алгыш, алгыш... Анам пәрдә архасындан гышгырырды: ај гыз, зала баш әј, «сағ ол» де! Мәнсә буну етмәји бачармырдым (һеч инди дә бачармырам)...

—Јәгин ки, о күндән атан сәнинлә чидди мәшғул олмаға башлады?

—Сиз нә данышырсыныз? Билсәниз, нечә шылтаг, давахор ушаг идим?! Мәнимлә ројал архасында мәшғул олмаг истәјирдиләр, өзүмү өлдүрүрдүм, мәшғул олмурдум. Онлар евдә олмајанда исә... чалмагдан дојмаздым. Бир нечә ил белә давам етди. 1978-чи ил кәлиб чатды. 8 јашым тамам олду. Бүлбүл адына Орта Ихтисас Мусиги Мәктәбиндә охујурдум. Атамла анам Тбилисијә, бејнәлхалг чаз фестивалына һазырлашырдылар. Гатарын јола дүшмәсинә ики саат галырды. Шивән гопардым, дедим ки, мәни дә апарын, мән дә чалыб-охујачағам. Разы олмадылар. Галмагал јарым саат давам етди. Атам деди ки, ај Әзизә, сән ки, өз үзәриндә ишләмирсән, сәһнәјә нечә чыха биләрсән? Дедим ки, ата, сән бир шеј чалмаға башла, мән ону давам етдирим. Етдирә билмәсәм... Әлачсыз галыб ројал архасына кечди. Өз әсәринин илк аккордларыны вурду. Ардыны мән импровизә етдим. Галды мәәттәл. Мәни дә апарды.

Вагиф Мустафазадә Тбилиси фестивалында өз јени әсәрләрини — «Бакынын ән гызмар күнү», «Тбилиси хатирәләри» вә «Хәзәр дәнизи»ни ифа етди. Әзизә исә елә гатарда икән бәстәләдији експромтлары... Һеч бирини сәһнәдән бурахмырдылар... Галибләр үчүн чәмиси ики медал сифариш верилмишди. Икиси дә ејни. Бу медаллардан бирини нүфузлу мүнсифләр һеј'әти Вагиф Мустафазадәјә тәгдим етди, икинчисини исә.. һеч кимә! Вагифдән сонра...

Һәмин бу фестивал бир дә 1986-чы илдә кечирилди. Тәбии ки, дә'вәт едиләнләр арасында Вагифин гызы—Әзизә дә варды. О, Тбилисидә, совет вә харичи чаз биличиләри гаршысында атасынын бир нечә композисијасыны вә өзүнүн «Илһам»ыны ифа етди. Нечә гаршыландығыны бир факт сүбут едә биләр: 1978-чи илдә һеч кимин лајиг көрүлмәдији о икинчи медал... Әзизә Мустафазадәјә тәгдим едилди. Вагифин иш столунун үстүндәки о биринчи медал сәккиз иллик ајрылыгдан сонра өз «әкиз гардашына» говушду. Тәәссүф ки, Вагиф бу күнү көрмәди...

—Рәһмәтлик, Әзизәни јаман чох истәјирди,—сөһбәти Елза ханым—В. Мустафазадәнин өмүр-күн јолдашы давам етдирир.—Һәрдән сорушанда ки, ај Вагиф, һансыны чох истәјирсән: мусигини, јохса Әзизәни? Чавабы ејни оларды: «Әзизә—мәним мусигимдир. Мусиги—мәним Әзизәмдир». Јадымдадыр, Әзизә Анапада иди. Вагиф онун үчүн јаман дарыхмышды. Һиссләрини нота көчүрдү: «Әзизәнин интизарында» мәшһур әсәрини јаратды. Вә бу әсәрә көрә елә һәмин ил Франсанын Монако шәһәриндә кечирилән бејнәлхалг чаз мүсабигәсиндә баш мүкафата лајиг көрүлдү. Инанырды Әзизәнин кәләчәјинә...

...Вә бир дә... һәјатдан вахтсыз кедәчәјинә... Елә бил ки, дујмушду... 1979-чу илдә, Дашкәнд сәфәри әрәфәсиндә евдәкиләри әмәллибашлы көврәлтди. Деди ки, Елза, аллаһ гојса, Әзизә јахшы мусигичи олачаг, һејф ки, о күнү мән көрмәјәчәјәм...

...Көрмәди... Вагиф һәмин сәфәрдән гајытмады... Декабрын 16-да гәфилдән һәјатдан көчдү... 17-си Елза ханымын ад күнү иди, 19-у Әзизәнин. 18-индә ону дәфн етдиләр. Елә һәмин күн үнванына мүхтәлиф мүсабигәләр вә гастроллар үчүн бирдән-бирә үч өлкәдән — Алманијадан, Полшадан вә Финландијадан дә'вәт мәктублары кәлмишди...

—Һәмин күн өзүмә јер тапа билмирдим,—буну да Әзизә дејир.—Инанмырдым атамын өлүмүнә... Һеч инди дә инанмырам...

...Ајын 18-и. Илаһи, бу нәдир? Тәсадүф, јохса... Ахы, чәмиси бир нечә ил әввәл Вагиф «Ајын 18-и» адлы јаныглы бир әсәр јазмышды. Далынча да «Һиссләрим дејир ки...». Далынча да «Гәфилдән...». Һиссләри дүз дејирмиш... Гәфилдән кетди... Ајын 18-и...

Әзизәнин Вагифли күнләри сона јетди. Лакин јарадычылығыны јарымчыг гојмады, атасынын јолуну чиддичәһдлә давам етдирди.

Атасынын өлүмүндән сонра сәһнәјә бир дә 1983-чү илдә чыхды. В. Мустафазадәнин хатирәсинә һәср олунмуш Үмумиттифаг чаз фестивалында. Фестивалда атасынын әсәрләрини вә бир дә атасына һәср етдији импровизасијаларыны ифа етди. Сонра мусиги ифачыларынын Ү. Һачыбәјов адына республика мүсабигәси, тәләбә вә кәнчләрин XII Үмумдүнја фестивалы, Тбилисидә бејнәлхалг чаз фестивалы, Чехословакијада Азәрбајчан ССР әдәбијјаты вә инчәсәнәти күнләри. Бир ил сонра Ү. Һачыбәјов адына Азәрбајчан Дөвләт Консерваторијасына дахил олду. Тәләбә кими сәһнәјә илк дәфә 1988-чи илдә чыхды: Москва бејнәлхалг чаз фестивалында. Орада Әзизәнин исте'дадыны артыг бүтүн дүнја алгышлады...

—Бу фестивалда да атамын вә өзүмүн әсәрләрими ифа етдим,—Әзизә дејир. Нечә гаршыландығымы данышмајачағам. Бирчә ону дејәчәјәм ки, елә фестиваллдача ики харичи чаз менечериндән дә'вәт алдым. Бирини Полшадан—чаз ассосиасијасынын директору Јанош Шпротдан, дикәрини... Бу барәдә бир аз сонра. Бакыја гајыданда, Полшадан икинчи бир мәктуб алдым. Сентјабрда мәни чаз вокалчыларынын бејнәлхалг мүсабигәсинә чағырырдылар. Кетдим. Дүнјанын мүхтәлиф өлкәләриндән кәлмиш мәшһур чаз биличиләринин иштирак етдији бу нүфузлу мүсабигәдә баллада вә блјузла јанашы, өзүмүн «Илһам»ымы, «Гара гашын вәсмәси»ни дә ифа етдим. Өзүм гәсдән бунлары сечдим ки, гој бүтүн дүнја билсин: Азәрбајчанда милли чаз-муғам нечә инкишаф едиб! Нә исә... Онларда ән'әнәдир: биринчи јери адәтән өзләринә сахлајырлар. Икинчи јери исә мәнә вердиләр.

Инди дә Әзизәнин Москвада икән алдығы икинчи дә'вәт барәдә. Ону бу илин нојабрында АБШ-да кечириләчәк чаз пианочуларынын Телониус Монк адына бејнәлхалг мүсабигәсиндән алыб. Чох нүфузлу бир мүсабигәдир. Һәлә индијәдәк бу мүсабигәдә совет мусигичиләри иштирак етмәјибләр. Дүздүр, вахтилә Вагиф Мустафазадәни дә'вәт едибләр. Лакин... дурғунлуг дөврүнүн мә'лум манеәләри она кетмәјә имкан вермәјиб. Америка исә Вагифи танијыр. Өлүмүндән бир нечә ил сонра океанын о тајында «Совет чазы илк дәфә Америкада» ады алтында Вагиф вә Елза Мустафазадәләрин бөјүк бир диски бурахылыб. Демәли, Америка Вагифи танијыр, севир. Инди исә онун гызыны динләмәјә һазырлашыр...

Азәр ӘҺМӘДОВ.

75 ЈАШЛЫ КОМСОМОЛЧУ

«Дүнјаја көз ачыб 75 ил әввәл. 1913-чү илдә. Ашгабадда...

Комсомола кечиб 60 ил әввәл. 1928-чи илдә. Бакыда».

Мәһбубә Бағырованын тәрчүмеји-һалыны бу сәтирләрлә башламаг олар. Сонрасыны исә давам етдирмәк чәтиндир. Һеч бир гәзет сәһифәсинә сығмаз.

Хаһиш етдим ки, әмәк фәалијјәтинә башладығы күндән индијәдәк ишләдији јерләри, вәзифәләри сәлигә илә ағ вәрәгә көчүрсүн. Көчүрдү. Чәмиси бир сәтир еләди: Бәрдә шәһәри, 1 нөмрәли ушаг бағчасынын мүдири.

Сонра исә хаһиш етдим ки, хронолокија үзрә лајиг көрүлдүјү мүкафатлары, тәлтифләри јазсын. Јазды. Дәфтәр вәрәги илә ики сәһифә еләди.

Мәһбубә Бағырова кимдир?

Ашгабадда орта мәктәби битирәндән сонра доғма Азәрбајчана кәлиб. 30-чу илләрин әввәлләриндә В. И. Ленин адына АПИ-нин мәктәбәгәдәр факултәсинә дахил олуб. Институту битирәндән сонра тә'јинатла Бәрдәјә кедиб. 30-чу илләрин ахырларында.

Бир мүддәт сәссиз-күјсүз, чәтинликсиз ишләјиб. Чүнки мүһарибәјә гәдәрки динч гуручулуг илләри иди, бағчада ушагларын сајы бир о гәдәр дә чох дејилди. О илләр аналар ушагларына өзләри бахмағы үстүн тутурдулар. Бир аз кечәндән сонра исә...

Мүһарибә башланды. Кишиләри, әрләри чәбһәјә көндәрдиләр. Онларын јеринә аналар, гадынлар ишләмәли олдулар. Сәһәрдән ахшамадәк. Бәс, ушаглара ким бахмалы иди? Әксәријјәтини бағчаја вердиләр. Вә Мәһбубә Бағырованын мүдирә олдуғу бу исти очаг ушаглары дарыхмаға гојмады. Тезликлә бә'зиси јетим галды, бә'зиси мәктәбә кетди. Араларында инди адлы-санлы вәзифә саһибләри оланлары да вар. Һеч бири дә о ганлы-гадалы илләрдә онлара аналыг етмиш Мәһбубә ханымы јаддан чыхармыр. Ону јаддан чыхармагмы олар?

Беш ил әрзиндә—1941—1945-чи илләрдә бағчада тәрбијә алан бир ушағын да бурнуну белә ганамаға гојмады. Сонракы илләрдә дә. Ахы, бу ушагларын бир чохунун аталары мүһарибәдән гајытмады. Аналары исә... Нә исә, онлар јенә дә Мәһбубә ханымын һимајәсиндә галдылар. Вә бу хејирхаһлыг унудулмады. 1946-чы илдә «1941—1945-чи илләр Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә фәдакар әмәјинә көрә» медалы илә тәлтиф олунду. Даһа сонра «Гәләбәнин 30 иллији», «Гәләбәнин 40 иллији» медалларына лајиг көрүлдү.

Јох, тәлтифләрини сәјмагла гуртармајачаг. Чәмиси бир нечәсини дә гејд етмәклә кифајәтләнәк: «Габагчыл маариф хадими», «Әмәк ветераны», рајон Советинин депутаты, шәһәр Советинин депутаты...

М. Бағырова чәмиси бир нечә күндүр ки, тәгаүдә чыхыб. Дејир:

— Сорушурсунуз ки, 60 ил әввәлин комсомолчулары илә индинин комсомолчулары арасында фәрг вармы? Нә дејим?! Фәрг чохдур. Өзү дә, һәр ики «тәрәфин» хејринә. Белә ки, о илләрдә индики тәк хош јашајыш, фираван һәјат јох иди. Әвәзиндә, индикиндән гат-гат чох тәшәббүскарлыг, көнүллүлүк вар иди. Индинин комсомолчуларына онларын доғма тәшкилатынын 70 иллик јубилеји күнүндә нә арзу едәрдим?—70 ил әввәлки тәшәббүскарлығы, јарадычылығы јенидән бәрпа етмәк. Буна имкан да вар: јенидәнгурма! Шәраит дә вар: демократија!

А. ГУДРӘТОҒЛУ.

БИЛДИРИШЛӘР

«Сабаһ шәһәримиздә мешә тәсәррүфаты идарәси ишчиләринин нөвбәти мүшавирәси олачагдыр. Мүшавирәдә идарәнин рәиси Јашыллыг Корлајанов «Бу гыш одунсуз кечинмәк олмајачаг» мөвзусунда мүһазирә охујачагдыр.

Мешә гәнимләринин иштиракы вачибдир».

* * *

«Шәһәримизин көздән узаг күчәсиндә јерләшән мағазанын сатычысы Газанч Күдәнов алычылара «мәдәни» хидмәт көстәрир. О, «ширин дил иланы јувасындан чыхардыр» принсипини әсас тутараг, алычылары елә һөрмәт вә нәзакәтлә јола салыр ки, нәтичәдә алычылар сатычыја вердикләри пулларын галығыны истәмәдән разы һалда чыхыб кедирләр».

* * *

«Шәһәримизин мәркәзиндә «Таланчы» кооператив јемәкханасы фәалијјәтә башламышдыр. Мүштәриләрә јемәкхананын ишчиси Кәлмүштәри Сојумсәнијев хидмәт едәчәкдир. Бурада һәр чүр дадлы, ләзиз хөрәкләр һазырланыр. Маашларыны тәзәчә алмыш мүштәриләр јемәкхананын хүсуси хидмәт нөвүндән истифадә едә биләрләр».

* * *

«Театр һәвәскарларынын нәзәринә!

Јахын күнләрдә театрымыз драматург Кәмсавад Ганмазлынын «Ит кәлди, өркән апарды» адлы пјесини тамашаја гојачагдыр. Тамашанын гурулушчу-режиссору Шөһрәтпәрәст Әттөкәновдур. Баш ролда «танынмыш» актјор Дөшүнә Дөјәнзадә ојнајачагдыр.

Тамашаја бахмағы унутмајын».

Гәләмә алды:
Мәтләб ҺӘМЗӘЈЕВ,
М. А. Әлијев адына АДИ-нин II курс тәләбәси.

УКРАЈНАДАН МӘКТУБ

«МӘНӘ КӨМӘК ЕДИН...»

Салам, һөрмәтли редаксија! Ики илдир ки, ајаг үстә кәзә билмирәм. Бәдбәхт һадисә нәтичәсиндә шикәст олмушам. Бу мәктубу да чарпајыда јазырам. Лакин һәјат шириндир, јашамаг, дүнјанын көзәллијиндән зөвг алмаг истәјирәм. Ајры-ајры халгларын әлифбалары, халг һикмәти топлулары, мүхтәлиф республикаларын гәзет-журналларындан нүмунәләр вә чүрбәчүр лүғәтләрдән ибарәт коллексија топлајырам. Әкәр гәзетинизин охучулары коллексијамын зәнкинләшмәсинә көмәк етсәләр, үрәкдән шад оларам. Габагчадан онлара өз миннәтдарлығымы билдирирәм.

Үнваным белдир: 255041, Украјна ССР. Бровары рајону, Богдановка кәнди, Матросов күчәси.

Витали ЛИХОГОД.

«АХЫР ШӘНБӘ»НИН ӘЛАВӘСИ: Виталинин мәктубундан көрүндүјү кими, о, адамлардан мәһәббәт, гајғы умур. Азәрбајчанлылар исә та гәдимдән хејирхаһдырлар. Үмид едирик ки, кәнчләримиз халгымызын нәчиблијини Виталијә гајғыда бир даһа тәсдигләјәчәкләр.

Дүнја күлүр

«МАРАГЛЫ» ТӘКЛИФЛӘРИН АГИБӘТИ

Кәнч: — Гәзетинизи даһа охунаглы етмәк мәгсәдилә мән сизин редаксијаныза бир нечә мараглы тәклиф көндәрмишдим. Һеч мәним фикирләримә истинад етмисинизми?

Редактор (ачыглы һалда):

— Сиз индичә јухары галханда тәсадүфән пилләкәндә әлиндә зибил гутусу олан бир оғланла растлашмадыныз ки?

— Бәли, растлашдым, нечә ки?

— Бах, сизин «мараглы» тәклифләринизин агибәтини һәмин оғландан сорушун...

СОРУШМАДАН ДӘГИГ ДИАГНОЗ

Һәддиндән артыг түндмәчаз олан варлы бир кишијә һәким чағырырлар. Һәким сорушур:

— Јахшы, сер, сизә нә олуб, шикајәтиниз нәдәндир?

— Буну сән билмәлисән, —дејә хәстә ачыглы һалда чаваб верир.—Әкәр өзүм билирдимсә, даһа сәни нијә чағырырдым ки?!

Һәким бир гәдәр фикирләшдикдән сонра дејир:

— Онда мәнә бир гәдәр мөһләт верин, достларымдан бири олан мал һәкимини сизә көндәрим.

— Мал һәкиминин биздә нә иши вар?

— Она көрә ки, таныдығым һәкимләрин ичәрисиндә о, јеканә адамдыр ки, хәстәдән һеч бир шеј сорушмадан онун диагнозуну дәгиг тә'јин едир.

БӘС СИЗ?!

Харичи дипломат Авраам Линколнун јанына кәлән заман президент чәкмәләрини силирди.

— Бу нәдир, мистер президент, сиз һәмишә өз чәкмәләринизи тәмизләјирсиниз? —дејә дипломат тәәччүблә сорушду.

—Бәли, бәс, сиз кимин киләри тәмизләјирсиниз? —дејә Линколн суала суалла чаваб верди.

Инкилисчәдән тәрчүмә едәни:
Лүтфи АБДУЛКӘРИМОВ.

Редактор Ј. КӘРИМОВ.

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ МӘТБӘӘНИН ҮНВАНЫ: 370146, БАКЫ—146, МӘТБУАТ ПРОСПЕКТИ, 529-чу МӘҺӘЛЛӘ.

Редаксија VIII мәртәбәдә јерләшир.

ТЕЛЕФОНЛАР: Редактор—32-12-65; редактор мүавини—32-12-46; мәс'ул катиб—32-60-95; шө'бәләр: комсомол һәјаты вә әмәкчи кәнчләр—32-19-27; тәблиғат вә коммунист тәрбијәси—32-60-62; елм вә тәдрис мүәссисәләри—32-19-09; јарадычы кәнчлик вә естетик тәрбијә—32-19-08; мәктублар—32-29-11; бөлмәләр: бәдән тәрбијәси, идман вә күтләви мүдафиә ишләри—32-60-62; комсомол прожектору—32-60-62; корректор—32-19-21; фотолабораторија—32-60-66; мә'лумат үчүн—38-53-69; мүһасибат—32-79-44; е'ланлар—38-53-63.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 М 1 2 3 4 5 6 7 8

БАКЫ, «КОММУНИСТ» НӘШРИЈЈАТЫНЫН МӘТБӘӘСИ. БАКУ, ТИПОГРАФИЯ ИЗДАТЕЛЬСТВА «КОММУНИСТ». ФГ 18564 Сифариш 8486